

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Diplomová práce

Kamila Polonyová

**Valašský folklor v hudební výchově
na 2. stupni ZŠ**

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Kamila Polonyová
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	PaedDr. Lena Pulchertová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Valašský folklor v hudební výchově na 2. stupni ZŠ
Název v angličtině:	The Wallachian Folklore in Music Education at Lower Secondary School
Anotace práce:	Diplomová práce na téma „Valašský folklor v hudební výchově na 2. stupni ZŠ“ je rozdělena na čtyři části. První část se zabývá charakteristikou folkloru, valašskými hudebními osobnostmi a tělesy, druhá mírou výskytu folkloru v kurikulárních dokumentech, třetí projektovou výukou a návrhy metodických listů a čtvrtá část se zabývá samotnou realizací a zhodnocením efektivity těchto listů.
Klíčová slova:	Folklor, kurikulární dokumenty, hudební výchova, lidová píseň, Valašsko, valašský folklor
Anotace v angličtině:	This diploma thesis „The Wallachian Folklore in Music Education at Lower Secondary School“ is divided into four parts. At first, it deals with the characteristics of folklore, Wallachian musical personalities and ensembles. The second part analyses the extent to which folklore appears in curriculum documents, the third part focuses on project-based learning and presents drafts of methodological sheets. The last part presents the result of implementation and evaluation of the methodological sheets.
Klíčová slova v angličtině:	Folklore, curriculum documents, music education, folk song, Wallachia, wallachian folklore
Rozsah práce:	80 stran
Jazyk práce:	Čeština

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci na téma „Valašský folklor v hudební výchově na 2. stupni ZŠ“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou všechny citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce.

V Hošťálkové dne 15. 6. 2024

.....
Kamila Polonyová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala své vedoucí práce PaedDr. Lena Pulchertová, Ph.D., především za trpělivost a za odborné konzultace, které mi během práce poskytla. Dále také Bc. Kateřině Bazelové, dipl. um., která mě k tvorbě metodických listů velice inspirovala. Můj dík patří také samozřejmě vyučujícím – Mgr. Janě Markové, Ing. Slavomíře Zbrankové a také paní ředitelce Mgr. Daně Černíkové, které mi umožnily realizaci mých metodických listů ve výuce hudební výchovy na 2. stupni ZŠ Hošťálková.

Obsah

ÚVOD	7
1 VALAŠSKÝ FOLKLOR	8
1.1 CHARAKTERISTIKA VALAŠSKÉHO FOLKLORU, HUDEBNÍ OSOBNOSTI A TĚLESA VALAŠSKA	8
1.1.1 <i>Problematika folkloru</i>	8
1.1.2 <i>Folklor jako součást lidové slovesnosti</i>	10
1.1.3 <i>Valašsko jako etnografický celek a původ Valachů</i>	11
1.1.4 <i>Folklor jako sociální produkt</i>	13
1.1.5 <i>Tradice a zvyky Valašska</i>	14
1.1.6 <i>Hudební folklor – lidové písně (z hlediska hudebního)</i>	17
1.1.7 <i>Hudební osobnosti a tělesa Valašska</i>	18
2 FOLKLOR VE VZDĚLÁVÁNÍ	23
2.1 FOLKLOR VE VZDĚLÁVACÍCH KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTECH (RVP, ŠVP).....	23
2.1.1 <i>Folklor v RVP (rámcový vzdělávací program)</i>	23
2.1.2 <i>Folklor v ŠVP (školní vzdělávací program) ZŠ Hošťálkové</i>	23
2.2 DĚTSKÝ FOLKLOR A SOUČASNÉ VNÍMÁNÍ FOLKLORU ŽÁKŮ	26
3 PROJEKTOVÁ VÝUKA V HV NA 2. STUPNI ZŠ – NÁVRHY METODICKÝCH LISTŮ	28
3.1 LIST Č. 1 – ZNÁŠ LIDOVÉ PÍSNĚ?	28
3.2 LIST Č. 2 – DRAMATIZACE LIDOVÝCH PÍSNÍ	32
3.3 LIST Č. 3 – TVOŘENÍ PŘÍBĚHU POMOCÍ LIDOVÉ PÍSNĚ	34
3.4 LIST Č. 4 – GRAFICKÉ ZÁZNAMY LIDOVÝCH PÍSNÍ, MUZIKOGRAMY	36
3.5 LIST Č. 5 – LIDOVÉ PÍSNĚ V SOUČASNOSTI.....	40
3.6 LIST Č. 6 – ZÁŽITKOVÝ POSLECH LIDOVÉ PÍSNĚ	46
3.7 LIST Č. 7 – JAK DOBŘE ZNÁŠ VALAŠSKÉ NÁŘEČÍ?	49
3.8 DALŠÍ NÁVRHY PRO VYTVOŘENÍ METODICKÝCH LISTŮ.....	52
3.8.1 <i>Inspirace lidových písní v tanci</i>	52
3.8.2 <i>Tvoření vlastního textu na melodii lidové písně</i>	52
4 REALIZACE PROJEKTOVÉ VÝUKY A ZHODNOCENÍ EFEKTIVITY METODICKÝCH LISTŮ.....	53
4.1 REALIZACE 1. HODINY – METODICKÝ LIST Č. 6	53
4.2 REALIZACE 2. HODINY – METODICKÝ LIST Č. 6	56
4.3 REALIZACE 3. HODINY – METODICKÝ LIST Č. 6	60
4.4 REALIZACE 4. HODINY – METODICKÝ LIST Č. 7	63
4.5 REALIZACE 5. HODINY – METODICKÝ LIST Č. 5	65
4.6 REALIZACE 6. HODINY – METODICKÝ LIST Č. 5	68

4.7	REALIZACE 7. HODINY – METODICKÝ LIST Č. 5	71
4.8	ZHODNOCENÍ EFEKTIVITY DLE SEBEREFLEXE AUTORKY METODICKÝCH LISTŮ	74
	ZÁVĚR.....	75
	SEZNAM LITERATURY.....	76
	HUDEBNINY	78
	ELEKTRONICKÉ ZDROJE	79
	VIDEOUKÁZKY – YOUTUBE	80

Úvod

Diplomová práce se zaměřuje na valašský folklor v hudební výchově na 2. stupni ZŠ. Práce je rozdělena do 4 částí – tedy do 4 hlavních kapitol. První se zabývá charakteristikou valašského folkloru, hudebními osobnostmi a tělesy Valašska, druhá část se zabývá folklorem ve vzdělávacích kurikulárních dokumentech. Třetí část se orientuje na projektovou výuku v hudební výchově na 2. stupni ZŠ, obsahuje návrhy metodických listů a čtvrtá část se zabývá následnou realizací a poté také zhodnocením efektivity těchto listů v samotné výuce. Tato diplomová práce zároveň částečně navazuje na bakalářskou práci – *Valašský folklor a jeho použití valašskými umělci a kapelami*, avšak s rozdílem, že je tato práce více zaměřená na hudební pedagogiku.

V první kapitole se práce nejprve zabývá obecně charakteristikou folkloru, poté konkrétně valašským folklorem. Jakmile nás tato část seznámí se s folklorem a se samotným Valašskem, plynule naváže na hudební osobnosti a tělesa Valašska. Druhá kapitola se zabývá folklorem v kurikulárních dokumentech (RVP, ŠVP), zkoumáme tedy, jak moc se folklor vyskytuje v těchto dokumentech. Předpokládáme, že míra výskytu folklorních prvků v RVP a ŠVP bude nízká, proto se v další kapitole zabýváme návrhy projektové výuky, tedy tvorbou metodických listů, které souvisí s folklorem či lidovou písní. V poslední kapitole následně metodické listy testujeme a realizujeme ve výuce, která probíhá v ZŠ Hošťálková. Nakonec spolu s vyučujícími vyhodnocujeme efektivitu těchto metodických listů.

K výběru tohoto tématu autorku motivoval zájem o valašský folklor a také získané znalosti na ZŠ v Hošťálkové, kde hudební výchovu učila po dobu dvou let. Mimo jiné chce autorka poukázat na to, že folklor jistým způsobem (nejen na ZŠ) zaniká a touto prací se snaží právě zanikající folklor podpořit.

Hlavním cílem této práce je zjistit, v jaké míře se folklor v kurikulárních dokumentech vyskytuje a poskytnout návrhy a plány realizace výuky, jak by se právě samotný folklor mohl v hudební výchově na 2. stupni ZŠ více uplatnit. Vedlejšími cíli této diplomové práce jsou: charakterizovat folklor, pak konkrétně valašský folklor, dále zmínit hudební osobnosti a tělesa Valašska a popsat je. Poté poskytnout různé další hudební aktivity týkající se folkloru pro inspiraci a využití u dalších pedagogů a také rozvinout (nejen u žáků) větší zájem o folklor.

1 Valašský folklor

1.1 Charakteristika valašského folkloru, hudební osobnosti a tělesa Valašska

V této úvodní kapitole se budeme zabývat problematikou folkloru obecně, stručně popíšeme Valašsko jako etnografický celek a objasníme původ Valachů. Dále se budeme zabývat samotným folklorem na Valašsku, tradicemi a hudbou na Valašsku, konkrétně hudebním folklorem a také hudebními osobnostmi a tělesy Valašska.

1.1.1 Problematika folkloru

Vybrali jsme pár hudebních publikací a slovníků, které se touto problematikou zabývají. Mnoho z autorů se s definicemi folkloru ztotožňují, avšak každý autor folklor vnímá jiným způsobem.

Vysloužil a Fukač definují folklor ve *Slovníku české hudební kultury* takto: „*Folklor je výraz, jímž se míní určitá specifikovaná oblast lidové kultury. Pochází z anglického slovo „folklore“ (folk = lid, lore = nauka) a poprvé jej použil W. J. Thoms (1846). Původně tento výraz označoval vědění lidu (tj. tradované projevy) a vztahovalo se na předmět vznikajícího národopisného bádání. Dnešní bádání (ČSV 1968), zavádí obecnější pojem „lidová kultura“, jehož rozsah vymezují jevy jako zaměstnání, výroba, hmotná kultura, společenský a rodinný život, pověrečné představy a zvyky a dále i folklor. Folklor sám pak zahrnuje lidovou prózu, přísloví, pranostiky, hádanky, lidové divadlo a dětský folklor.“¹*

Oldřich Sirovátka také zmiňuje Thomse a uvádí, že termíny „*folklor*“ či „*folklorní*“ jsou vlastně mezinárodní formou názvu „*lidový*“. Původně prý Thoms folklorem označil „*lidovou moudrost*“ či „*to, co lid ví*“, tedy vlastně „*lidovou tradici*“. Termín dostal v dalším vývoji u různých národů širší nebo užší platnost. V české vědě znamená především lidovou slovesnost, hudbu a tanec, v obecném užívání někdy všechno, co se týká lidové kultury a tradic.²

Podobně folklor definuje *Hudební slovník pro každého*: „*Folklore, z angl., folk – lid; a lore – tradované vědění. Původně označení všech projevů ústní lidové tradice, zvláště však lidové*

---

¹ VYSLOUŽIL, Jiří (ed.). *Slovník české hudební kultury*. Jiří FUKAČ (editor). Praha: Supraphon, 1997, s. 223.

² SIROVÁTKA, Oldřich. *Česká pohádka a pověst v lidové tradici a dětské literatuře*. V Brně: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd České republiky, 1998, s. 16.

písňe a hudby. V anglosaské oblasti též pojmenování vědecké disciplíny, jež se zabývá folklorem (folkloristika).”³

Stručný hudební slovník od autorů Barvíka, Maláta a Tauše definují folklor obecně jako „národopis, lidové umění, lidový svéráz.“⁴

I Leščák a Sirovátka ve své publikaci *Folklór a folkloristka* označují folklor obecněji a rozumí folklorem intuitivně vše, co souvisí se starými projevy lidové kultury. Dále autoři uvádí, že původní anglické slovo folklor (v překladu vědomost lidu) se u nás velmi rychle „udomácnilo“ a dostalo se do většiny jazyků, až postupně původní domácí terminologii vytlačilo.⁵

Bittnerová a Janeček popisují folklor poněkud rozsáhleji. Jejich publikace *Folklor atomového věku* tvrdí, že folklor není jen pouhým přežitkem, nefunkčním pozůstatkem zaniklých stádií kulturního vývoje ani pouhým historickým dokladem dávné venkovské společnosti. I když v minulosti plnil a plní i tyto role, je neodmyslitelným prvkem všech známých lidských kultur a společností. Mimo to plní také mnoho jiných rolí, např. konstruování národní, regionální, lokální či institucionální tradice nebo historického povědomí či vytváření specifického určitého regionu nebo lokality. Folklor jako integrální součást kultury představuje základní expresivní formu, která slouží jako prostředek její dynamické sebereprodukce. K tomu pomáhají folklorní prvky, kterými mohou být vyprávění, verše, písňe, performance, hry či artefakty. Ty pomocí tradice přenášejí symbolickou formou vyjádřené představy o základních sociálních normách a institucích, udržují nejrůznější kulturní stereotypy a lidové modely, a svojí přítomností tak vytvářejí obraz světa danou kulturou vnímaný jako reálný a akceptovatelný. Avšak v současné době tuto enkulturační a akulturační roli folkloru výrazně nahradily projevy oficiální, tedy projevy umělecké a populární kultury, které jsou přenášeny formálními kanály typu vzdělávacích institucí a také masovými komunikačními médii jako je tisk, rozhlas, televize a internet. Dříve se folklor šířil pouze pomocí přímé, kontaktní komunikace a ústní formou, avšak postupem času a pokroku s dobou se folklorní texty a produkty začaly šířit i pomocí písma, literatury, tisku, rozhlasu a televize. Také se šíří pomocí

---

³ VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudební slovník pro každého. Díl první, věcná část*. Vizovice: nakladatelství LÍPA, 1995, s.

⁴ MALÁT, Jan; BARVÍK, Miroslav a TAUŠ, Karel. *Stručný hudební slovník*. 5. přeprac. a dopl. vyd., v SNKLHU 1. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960, s. 120.

⁵ LEŠČÁK, Milan a SIROVÁTKA, Oldřich. *Folklór a folkloristka: (o ľudovej slovesnosti)*. Bratislava: Smena, 1982, s. 10.

moderních technologií, kdy mohou uživatelé reagovat na aktuální politické, ekonomické, sociální a kulturní změny a problémy. Janečka tuto kapitolu uzavírá tím, že dokud se budou lidé neformálně setkávat, a přitom si vyprávět, zpívat a hrát, budou tak tyto formy folkloru šířeny neustále.⁶

1.1.2 Folklor jako součást lidové slovesnosti

Oldřich Sirovátka ve své publikaci *Česká pohádka a pověst v lidové tradici a dětské literatuře* uvádí folklor jako součást lidové slovesnosti. Dle něj se skládá slovesná kultura každého národa ze dvou proudů: z lidové ústní slovesnosti, z lidové tradice neboli folkloru a z písemnictví, literatury. Lidová slovesnost v minulosti převažovala v nižších společenských vrstvách, hlavně mezi lidem na vesnici, oproti tomu literatura se udržovala ve vyšších vzdělanějších vrstvách, hlavně mezi měšťanstvem, šlechtou a duchovenstvem. Od 19. století postupně stoupala gramotnost a literatura nad lidovou slovesností převažovala. Dále obecně uvádí, že projevy folkloru a různé folklorní žánry (např. lidová píseň, lidová pohádka, pověst či přísloví) se mezi lidmi na venkově předávaly ústně, ať už formou zpěvu či vyprávění. Proti literatuře se lidová slovesnost vyznačovala převážně tím, že „žila“ v přímé, bezprostřední komunikaci, proto se jí říká ústní slovesnost, ústní podání či orální tradice, folklorní slovesnost koluje od úst k ústům. Poté již záleželo na interpretaci vypravěče či zpěváka, jakou formou píseň či jiný folklorní žánr přednese ostatním. S ústním podáním a tradicionalistou úzce souvisí kontinuita folkloru a folklorních skladeb. Dále zmiňuje, že u všech úrovní folklorního textu hraje velkou roli schematičnost a šablonovitost.⁷

Mocná a Peterka ve své publikaci *Encyklopedie literárních žánrů* spojuje folklor a slovesnost a uvádí tak pojem tzv. „*folklorní slovesnost*“. Podobně jako jiní (již zmínění autoři výše) říká, že folklorní slovesnost pochází z angl. folklore = vědění lidu; synonymní termíny jsou poté lidová slovesnost, ústní lidová slovesnost, slovesný folklor. Se Sirovátkou se shoduje v tom, že literární slovesnost odlišuje od umělé literatury a sdílí podstatné rysy s širší oblastí folkloru (lidové kultury). Dále uvádí nejobecnější rysy folklorní slovesnosti, kterými jsou orálnost (neboli ústní ráz), lidovost, anonymita, kolektivnost, kontaktnost, variabilita, suicentrismus

---

⁶ BITTNEROVÁ, Dana – JANEČEK, Petr (ed.). *Folklor atomového věku: kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Praha, 2011.

⁷ SIROVÁTKA, Oldřich. *Česká pohádka a pověst v lidové tradici a dětské literatuře*. V Brně: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd České republiky, 1998, s. 15.

(upřednostnění vlastních výtvorů a „zdomácnění řeči“) a synkretismus (prolínání uměleckých a mimouměleckých forem).⁸

Publikace *Mezi folklórem a literaturou* se o folkloru zmiňuje v době Národního obrození. Uvádí, že v obrozeneckém básnictví se společnost při svém boji o pomoc lidu opírala o folklor a hájila jeho zájmy. Podstatně se obrozenecké básnictví obracelo k lidovým písním, které odrážely vlastní lidské, společenské vztahy, pak také např. vztah k vojně či k povoláním.⁹

Sirovátka taktéž zmiňuje folklor v období romantismu a Národního obrození, avšak objasňuje spíše užívání termínů „národní“ či „lidový“. Romantičtí a obrozenečtí učenci vydávali sbírky „národních“ písní, pohádek, pověstí, přísloví, avšak už Karel Jaromír Erben si uvědomil, že termín „národní“ je příliš široký, a proto svou památnou sbírku nazval *Prostonárodní písně a říkadla*, aby označil, že tyto písně a říkadla žily mezi nižšími složkami národní společnosti, tedy mezi „prostým“ národem. Na přelomu 19. a 20. století se však obecně začal užívat termín „lidový“.¹⁰

1.1.3 Valašsko jako etnografický celek a původ Valachů

V této kapitole se budeme zabývat Valašskem jako etnografickým celkem, stručně popíšeme jeho historický vývoj a původ Valachů.

Otázku vyčlenění Valašska z etnografického a národopisného hlediska řeší Jaroslav Štika ve své publikaci *Moravské Valašsko – Jeho vznik a vývoj*. Autor obecně uvádí, že národopisně jím rozumíme tu oblast na východní Moravě, která se od ostatních území liší charakterem lidové kultury, dialektem, případně i geografickými poměry. Pojmem „etnografický region“ rozumí území, ve kterém existuje shoda prostoru a zkoumaných jevů. V rámci pojmu rozeznáváme ještě okrajové území, přechodné území a vlastní území regionu, lišící se některými zvláštnostmi lidové kultury. Obecně lze říci, že Moravské Valašsko spadá do tzv. východoevropské kulturní sféry a pojí tento region s lidovou kulturou středoevropskou.¹¹

---

⁸ MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, s. 206.

⁹ DVOŘÁK, Karel – KOLÁR, Jaroslav – SOCHOROVÁ, Ludmila (ed.). *Mezi folklórem a literaturou: (studie z české a německé folkloristiky)*. Praha, 1994.

¹⁰ SIROVÁTKA, Oldřich. *Česká pohádka a pověst v lidové tradici a dětské literatuře*. V Brně: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd České republiky, 1998, s. 15.

¹¹ ŠTIKA, Jaroslav. *Etnografický region Moravské Valašsko: jeho vznik a vývoj*. Ostrava: Profil, 1973, s. 20-24.

Mnoho folkloristů, vědců a autorů se zabývá tzv. „valašskou otázkou“ týkající se původu Valachů. Oldřich Šuler ve své publikaci *Je to chůze po kotárech* uvádí různé teorie o etnickém původu Valachů. Je toho názoru, že Valaši jsou poslovanští potomci Keltů a vyvrací domněnku, že by Valaši přišli z Rumunska. Je toho názoru, že zdejší oblasti Valašska byly osídleny Slovy již ve 13.–14. století. V 16.–17. století přišli tzv. kočovní pastevcí, kteří pásli ovce a kozy, a právě ti začali být nazýváni Valachy. Historikové se však rozcházejí v tom, zda tito pastevcí přišli přímo obloukem z Balkánu přes rumunskou Valachii nebo zda se z Rumunska rozšířilo pouze pastevecké řemeslo. Na Valašsku se pak k tradičnímu rolnictví přidalo i horské salašnictví, které vrchnost podporovala, a tak vzniklo pro Valachy salašské či valašské právo. Dá se ale říci, že Valaši byli svobodníky, měli vlastní zvyky, písně, kroje, obyčeje, stavby a způsob chovu dobytka. Nebyli totéž, co například rolníci.¹²

Štika se Šulerem se tedy shodují v tvrzení, že k prvnímu rozsáhlejšímu osídlování došlo ve 13. a 14. století. Osídlování, rozšiřování osad a zakládání nových obcí pokračovalo i v 16., 17. a dokonce i v 18. století. V 19. století salašnictví upadalo a hlavními rozlišujícími momenty se staly jiné složky lidové kultury, především kroj, způsob hospodaření a postupně zanikaly také diferenční znaky lidové kultury. Důležitosti nabyl dialekt jako jeden z nejcharakterističtějších znaků kulturní diferenciací v našem století.¹³

Štika se dále zabývá původem Valachů a samotného názvu Valašsko. Dle něj se „kolonizační ruch“ z údolí řek a potoků s nadmořskou výškou do 370 m přenesl na hornaté území, a to na svahy Radhošťských Beskyd, Javorníků, Vsetínských vrchů a Hostýnských vrchů. Podle jmen a míst, odkud valašští kolonisté pocházeli, sem přišli ze slovenského, polského, ukrajinského a ojedinele i rumunského národnostního prostředí. Štika uvádí, že termín „Valach“ z počátku označoval horského pastevce rumunské národnosti a Rumuna vůbec, avšak postupem času se význam slova měnil. Později to bylo obecné označení pro chovatele salašnického dobytka či pasáka, dále pak se výraz vztahoval na příslušníka formující se valašské etnografické skupiny. Samotný název Valašsko bylo obecné pojmenování dle názvu jeho obyvatel. Naše starší literatura uvádí, že se Valaškem dříve rozumělo východní část Rumunska, avšak postupem času se Valaškem rozumělo území u nás, území Moravského území (poprvé název užíli vojenští a političtí činitelé za třicetileté války). V té době vstoupili Valaši do vědomí širší veřejnosti a tehdy se vytvářel rozsah regionu Valašsko v jeho prvních

---

¹² ŠULER, Oldřich. *Je to chůze po kotárech*. Praha: Vyšehrad, 1989.

¹³ ŠTIKA, Jaroslav. *Etnografický region Moravské Valašsko: jeho vznik a vývoj*. Ostrava: Profil, 1973, s. 33–35.

hranicích. Postupně tyto pojmy (Valach, Valaši) přešly do vědomí správních činitelů, spisovatelů i vlastivědných pracovníků, znal a užíval jich i lid ze sousedních krajů.¹⁴

1.1.4 Folklor jako sociální produkt

Publikace *Folklor atomového věku* od již zmiňovaného Petra Janečka dále říká, že za jeden ze základních znaků folkloru byla od počátku folkloristických studií považována sociální základna, tedy fakt, že folklorní texty a artefakty jsou výtvozem, výrazem a majetkem specifické společenské skupiny. Folklor je považován za primárně společensky konstituovaný prvek a jeho nositelem je téměř jakákoli společenská skupina. Podle Alana Dundese se tímto tvrzením myslí každá sociální skupina, která vyznačuje minimálně jeden sdílený faktor, na jehož základě vytváří vlastní tradice. Tyto skupiny se formují buď etnicky a regionálně (Češi, Američané, Chodové), generačně (děti předškolního věku, děti školního věku, důchodci) či profesně (vysokoškolští studenti, lékaři), ale také např. společně sdílenou zábavou či způsobem trávení volného času (skauti, historičtí šermíři apod.). Oldřich Sirovátka tyto skupiny označuje obecně jako malé sociální skupiny, ve kterých členové interagují pomocí přímé, osobní a neformální komunikace.¹⁵

---

¹⁴ Tamtéž, s. 66–68.

¹⁵ BITTNEROVÁ, Dana – JANEČEK, Petr (ed.). *Folklor atomového věku: kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Praha, 2011.

1.1.5 Tradice a zvyky Valašska

Zde bychom si mohli klást otázku, co vlastně tradice je. Stravinského publikace *Hudební poetika* tradici definuje obecně takto: „*Tradice vyplývá z uvědomělého. Skutečná tradice není svědectvím o dávné minulosti; je to živá síla, která oduševňuje a formuje přítomnost. Tradice zdaleka neznamena opakování toho, co bylo, ale předpokládá reálnost toho, co trvá. Je to něco jako rodinný majetek, jako dědictví, které dostáváme pod podmínkou, že se postaráme, aby neslo plody, než ho předáme potomstvu.*“¹⁶

Publikace *Literatúra a folklór* od Petera Liby o tradici uvádí, že se jedná o kulturo-vědní a filozoficko-historický pojem, který má svou bohatou historii – od antických autorů přes 18. a 19. století. Dále uvádí, že slovesný folklor spolu s uměleckou literaturou jsou výraznými fenomény kultury. Kultura je bez tradice neúplná, nemůže se bez ní ani vytvářet, protože tradicí se myslí sám kulturotvorný proces.¹⁷

1.1.5.1 Lidové zvyky a tradice

Co se týká lidových zvyků a tradic Valašska, dnešní doba se k odkazu tradičních zvyků často obrací s jistou nostalgií. Z původního rozsahu jich dnes zůstalo v obecné praxi poměrně malé procento. Obecně zde patří zvyky a lidové tradice, které byly v průběhu církevního a hospodářského života nerozlučně spjaty s životy našich předků. Patří mezi ně různé kalendářní svátky, pranostiky či rčení. K „folklornímu valašskému bohatství“ se pojí také mnoho různých příběhů, pověstí, zvěstí či báchovek, které byly tradovány ústně a které jsou také neodmyslitelnou součástí ústní lidové slovesnosti. V různých částech Valašska se mohou však obsahově mírně lišit.¹⁸ V dobově pozmeněném stylu tu zůstaly např. Vánoce, méně pak Velikonoce, poté se však již zvyky z běžného života vytrácejí (nebavíme-li se o folklorních souborech, které tyto zvyky stále dodržují). Mnohdy ze zbylých obyčejů v různé intenzitě zůstaly jen body zábavy, jinde se podařilo tradiční obřady převést na pole kulturní, v podobě slavností, festivalů a scénické folklorní tvorby. Některé lokální projevy naopak zůstaly v poměrně původním výrazu a žijí dál jako ojedinělé tradice (např. fašanky, stavění máje,

---

¹⁶ STRAVINSKIJ, Igor Fjodorovič. *Hudební poetika*. Ivan VOJTĚCH (editor), Jitka HAMZOVÁ (překladatel). Praha: Arbor vitae, 2005, s. 48.

¹⁷ LIBA, Peter. *Literatúra a folklór: (príspevok k literárnemu folklorizmu)*. Nitra: Pedagogická fakulta, 1991, s. 12.

¹⁸ KRBA, Jan. *Obyčeje a lidové tradice na Valašsku*. Valašské Meziříčí, 2008.

dušičky apod.).¹⁹ Dalším poutavým zvykem jsou tzv. mikulášské obchůzky. Jsou to obchůzky, kdy jsou lidé převlečení za svatého Mikuláše, za čerty a za anděly, někdy bývá (dle regionu a místa) i více masek, např. koník, smrt, nosič apod. V dnešní podobě jde však už jen o jakési „zbytky“ prastarých obyčejů.²⁰

1.1.5.2 Lidový kroj

K samotným tradicím (týkajících se hudební či taneční složky) patřil také neodmyslitelně valašský lidový kroj. Slovo kroj pochází ze slova „krájet“, původně se vlněné látky na součásti oděvu tvarovaly krájením, proto má slovo „kroj“ význam oděvu.²¹ Valašský lidový kroj byl rozmanitý, protože se postupem času kroje a jeho části různě obměňovaly a prošly mnoha změnami. Proto může být v některých oblastech Valašska poměrně jiný či odlišný, avšak základ zůstal stejný. Valašský lidový kroj má svůj historický původ a vývoj a využíval se k různým příležitostem venkovského lidu. Děлил se na dětský, ženský a mužský, ale také mohl být např. obřadní, sloužící k různým obřadům či rodinným slavnostem.²²

1.1.5.3 Lidová architektura

Můžeme zde zmínit také lidovou architekturu, která se s tradicemi a zvyky Valašska prolíná. Celá oblast Valašska a Beskyd byla chudá, podle toho vypadala i zdejší architektura – žádné veselé rozevláté tvary, ale skromné jednoduché a účelní stavby. V oblasti je velké množství dřevěné kostelní architektury, např. Kostel Panny Marie Sněžné ve Velkých Karlovicích, dále také např. dřevěná zvonička za Miloňovou, která se také nachází ve Velkých Karlovicích.²³ Návštěvníka Valašska zaujmou na první pohled tzv. roubené valašské chalupy. I když se valašské chalupy postupně vytrácejí, bourají se, přece zvláště v severní části Valašska jsou ještě i dnes charakteristickým doplňkem krajiny. Takovouto kulturní památkou je např. Valašská chalupa v Hošťálkově, která je poslední dochovanou roubenou lidovou architekturou

---

¹⁹ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina – LANGHAMMER, Jakub. *Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy*. Praha, 2004.

²⁰ LANGER, Jiří (ed.). *Moravsko-slovenské vztahy v lidové kultuře: sborník Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm věnovaný 30. výročí Slovenského národního povstání*. Jaroslav ŠTIKA (autor úvodu). Ostrava: Profil, 1974, s. 155.

²¹ MOTLOVÁ, Milada. *Průvodce lidovou kulturou*. Praha, 2016, s. 94.

²² KOVÁŘŮ, Věra. *Lidový kroj na Valašsku*. Kulturní středisko Ostrava, 1982.

²³ NAJBRT, Přemysl. *Beskydy a Valašsko*. Praha: Olympia, 1974, s. 134.

jednotného typu původního valašského domu v centru obce.²⁴ Jinak zachovává staré stavby v původním prostředí jen Valašské muzeum v Rožnově pod Radhoštěm²⁵, které je zároveň největším muzeem svého druhu v České republice. Je tematicky rozděleno na tři areály – Dřevěné městečko, Valašskou dědinu a Mlýnskou dolinu, v nichž stojí originální roubené stavby přenesené z terénu i kopie a rekonstrukce historických budov. K návštěvníkům muzeum promlouvá prostřednictvím expozic utvořených na základě skutečných příběhů jednotlivců nebo celých rodin v minulosti žijících a pracujících na Valašsku. V areálu probíhají celoročně různé akce zaměřené na prezentaci běžného života, folkloru, obřadů, zvyků a rukodělných technologií. Muzeum rovněž spravuje areál dřevěné secesní architektury Dušana Jurkoviče na Pustevnách, který je takéž národní kulturní památkou.²⁶

1.1.5.4 Tradiční řemesla

S valašskou kolonizací pronikl i valašský způsob chovu ovcí a koz, o které se staral „bača“ na salaších. Z ovčího mléka vyráběli žinčicu a sýr. Obdělávání pole a neúrodné půdy bylo náročné, avšak i přesto lidé sklízeli malou část obilí, žita, pšenice či brambor. Dodnes se menší měrou pěstuje pohanka a len. Sezónní výdělek přinášelo tzv. ovocnářství. Z Valaška se vyvážely sušené švestky, které se dále zpracovávaly na povidla či slivovici. Na této tradici vznikaly i dnešní průmyslové podniky na výrobu destilátů (např. Jelínek ve Vizovicích). Jiným zdrojem výdělků byla lidová domácí výroba, vznikla tak časem na západním Vsetínsku značně rozšířená podomácká výroba kapesních nožů, tzv. „křiváků“, dále výroba šindele, vlněných dřevařských rukavic, pletených punčoch či výroba dřevěného nářadí nebo tkalcovství. Z vlastních zdrojů a vlastními silami si dovedl lid na Valašsku v minulých staletích vyrobit i svůj oděv. Dalším typickým řemeslem bylo například kovářství.²⁷

---

²⁴ Obec Hošťálková – *Tradice tvoří současnost, Venkovská usedlost čp. Valašská chalupa*. Copyright © 2024 [cit. 5. 6. 2024]. Dostupné z: <https://hostalkova.cz/obec/p332-venkovska-usedlost-cp-16>

²⁵ ŠTIKA, Jaroslav; KRAMOLIŠ, Oldřich a SEDLÁČEK, Jaroslav. *Valašské muzeum v přírodě: Rožnov pod Radhoštěm*. [Praha]: Merkur, 1985.

²⁶ Národní muzeum v přírodě – *Valašské muzeum v přírodě, Rožnov pod Radhoštěm*. Copyright © 2024 [cit. 15. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.nmvp.cz/roznov>

²⁷ NAJBRT, Přemysl. *Beskydy a Valaško*. Praha: Olympia, 1974, s. 134–139.

1.1.6 Hudební folklor – lidové písně (z hlediska hudebního)

Slovník české hudební kultury definuje hudební folklor takto: „Výrazem hudební folklor se označují všechny hudební projevy folklorního typu a původu, tj. zejména lidová píseň, lidová hudba a z části též lidový tanec.“²⁸

„Lidová píseň je fenoménem svého druhu v kultuře každého národa. Těžko bychom hledali národ, který nemá „svou“ píseň.“ Toto tvrzení uvádí Tyllner v publikaci *Česká lidová píseň; historie, analýza, typologie*. Dle jeho názoru byla ne vždy lidové písně věnována odpovídající pozornost. Popisuje, jak lidová píseň prošla historií už od první poloviny 15. století až po rok 1989, kdy si celý národ na náměstích vzpomněl na *Ach synku, synku*.²⁹

Dále Tyllner zmiňuje, že v prostředí české lidové písně se v podstatě můžeme přiklonit k pojetí Bély Bartóka (1881–1945), který položil rovnítko mezi lid a venkovské zemědělské obyvatelstvo minimálně zasažené vysokou vzdělaností a ke kterému dále připojujeme kritéria jistého stáří, ústního tradování, kolektivnosti, paměťové fixace a přerušování anonymity.³⁰

Herden, Kříčková a Kolář v publikaci *Hudba pro děti* uvádí, že lidová píseň není ve své původní podobě výtvorem více jedinců. Avšak tím, že se její základní tvar postupně měnil (melodická linka a rytmický půdorys se stávaly bohatší nebo jednodušší, píseň se zkracovala či prodlužovala, často se měnil i text), lidová píseň se nakonec postupně stávala více kolektivním výtvorem, výtvorem lidu. Dále uvádí, že lidové umění je realistické: „*Jeho vztah k životu je reálný, bezprostřední, prostý, výstižný, a proto pravdivý a hluboce umělecký. Práci člověka, jeho citový život, události kraje i celé země, vztah k přírodě, úvahy i myšlenky, chvíle sváteční i všední – to vše obsahuje lidová píseň.*“³¹

Co se týká tematiky v lidových písních, najdeme zde různé zaměření. Mohou to být písně milostné, pracovní, ukolébavky, vojenské apod. Avšak konkrétně se ve valašských písních často zpívá o salaších, ovečkách a bačích anebo se zmiňují halekačky. To z toho důvodu,

---

²⁸ VYSLOUŽIL, Jiří (ed.). *Slovník české hudební kultury*. Jiří FUKAČ (editor). Praha: Supraphon, 1997, s. 223.

²⁹ TYLLNER, Lubomír – VEJVODA, Zdeněk. *Česká lidová píseň; historie, analýza, typologie*. Praha: Barenreiter, 2019, s. 8

³⁰ Tamtéž.

³¹ HERDEN, Jaroslav – JENČKOVÁ, Eva – KOLÁŘ, Jiří. *Hudba pro děti*. Praha, 1992, s. 26.

že na píseň kromě jiných vlivů, působilo hlavně tradiční salašnictví. Nápěvy byly mnohdy formovány zvukem pastýřských trub a fujar.³²

Na našem území má lidová hudební kultura slovanský charakter, jehož hlavními rysy jsou vřelá melodika, temperamentní projev a jednoduchý výraz. Mnoho prvků přejala naše lidové umění z jiných kultur, ať již slovanských (polské, ruské, jihoslovanské) či neslovanské (německé, maďarské, částečně i francouzské). Naše tradiční hudební kultura jako celek není slohově jednotná, ale rozpadá se na dvě velké oblasti: západní (Čechy, západní Morava) a východní (východní Morava – Lašsko, Valašsko a Slovácko). Pro západní oblast je typický instrumentální typ, pro východní oblast naopak vokální typ. Charakteristickými znaky písně východního (vokálního) typu je bohaté a složité rytmické členění, převaha dvoudobého metra v tanečních písních a rovnoměrné zastoupení durových, mollových a církevních tónin, v některých oblastech lze dokonce nalézt svébytné lidové tóniny, jejichž základ bychom objevili v různém ladění píšťal, fujar a jiných lidových nástrojů. Oproti písním instrumentálního typu se u písní z východní oblasti zvyšuje význam textu.³³

Co se týká dalšího popisu melodiky této lidové hudby, v řadě valašských nápěvů se vyskytuje tzv. valašská kvarta (zvětšená kvarta), kterou obdivoval Vítězslav Novák. Dále kromě nápěvků durových a mollových tónin zde najdeme tóniny církevní či smíšené. Typická je tzv. moravská modulace, kdy nápěv předchází do vedlejší tóniny, o celý tón níž.³⁴

1.1.7 Hudební osobnosti a tělesa Valašska

Mnoho publikací se shoduje v tom, že největší valašskou hudební osobností byla zpěvačka a interpretku lidových písní Jarmila Šuláková. Ta úspěšně propagovala naši lidovou hudbu jak v zahraničí na koncertech, tak nahrávkami na gramofonových deskách.³⁵ Narodila se ve Vsetíně a již od svého dětství byla oddána lidové písni a tanci. Byla tanečnicí valašského souboru Vsacan, také souboru Kyčerka. Dlouhodobě spolupracovala s BROLNem (brněnský rozhlasový orchestr), pak také s Technikem a ke konci svého života s hudební skupinou Fleret.

---

³² VRKOČOVÁ, Ludmila. *Slovníček základních hudebních pojmů*. Praha: vydáno vlastním nákladem, 1994, s. 107.

³³ HERDEN, Jaroslav – JENČKOVÁ, Eva – KOLÁŘ, Jiří. *Hudba pro děti*. Praha, 1992, s. 27.

³⁴ VRKOČOVÁ, Ludmila. *Slovníček základních hudebních pojmů*. Praha: vydáno vlastním nákladem, 1994, s. 107.

³⁵ VRKOČOVÁ, Ludmila. *Slovníček hudebních osobností*. [Praha]: Ludmila Vrkočová, 1999, s. 179–180.

Díky hudbě navázala přátelství s mnohými významnými osobnostmi, např. s Karlem Gottem.³⁶ Jejím osobitým podáním propagovala lidové písně jak z Valašska, Slezska, Slováků či Slovenska. Dostala nespočet různých cen a ocenění, a dokonce byla prohlášena za národní umělkyni. Účinkovala ve filmech *Ještě svatba nebyla* a *Advent*.³⁷

Co se týká dalších současných valašských umělců, nelze opomenout jména jako například Vlasta Redl, Josef Laža či František Segrado.

František Segrado se narodil ve Vsetíně, avšak jak jeho příjmení napovídá, jeho pradědeček byl Ital. Po celý svůj život se přirozeně a všemožnými uměleckými prostředky staral o uchování valašské písničky, nářečí i zvyků. Po většinu svého života účinkoval jako textař, zpěvák a hráč na fujaru ve folkových a rockových kapelách. Vystupoval s kapelami jako například Čechomor, Veselá Bída, s nimiž se věnoval lidové písni v moderních úpravách. Mimo to byl divadelníkem, působil ve vsetínském spolku NKVD (Nezávislé Komorní Vsetínské Divadlo) a také hercem, zahrál si hlavní roli ve filmu *Děda*. Účastnil se různých hudebních projektů a spolupracoval také například s Michalem Horáčkem a Petrem Hapkou. Jako zpěvák účinkoval i v televizních pořadech i ve Státní opeře v Praze. Na konci jeho života vydal svou první sólovou desku s názvem *Segrado*, kterou označil za folkrockové album. To se během týdne stalo nejprodávanější nahrávkou v zemi a již po měsíci získalo zlatou desku.³⁸

Vlasta Redl je skladatelem, textařem, zpěvákem, spisovatelem a také hudebním režisérem a producentem.³⁹ Jeho hudební tvorba je žánrově nevyhraněná, a proto těžko definovatelná, avšak snadno rozpoznatelný je jeho osobitý autorsko-aranžerský rukopis, který často kombinuje tradiční melodické a harmonické linie moravského a slovenského folkloru s progresivními prvky současných hudebních směrů (rock, jazz, funky, blues). Po Valašsku a okolí je také znám jako bavič a hudební klaun. Mimo to Vlasta Redl vystupuje příležitostně jako zpívající písničkář s kytarou, dle toho ho můžeme zařadit mezi tzv. „folkaře“. Jako autora písní jej proslavila vizovická kapela Fleret. Byl mnohokrát oceněn, například na československém festivalu Porta

---

³⁶ PETRŮ, Josef. *Jarmila Šuláková, obyčejná valašská cérka*. Zlín: Grasp CZ, a.s., 2016.

³⁷ ČERNUŠÁK, Gracian (ed.). *Československý hudební slovník osob a institucí. Svazek druhý, M-Ž*. Bohumír ŠTĚDRONĚ (editor), Zdenko NOVÁČEK (editor). Praha: Státní hudební vydavatelství, 1965, s. 743.

³⁸ Masarykova veřejná knihovna Vsetín. *Osobnosti Valašska – František Segrado* [online]. Copyright © 2021, Vsetín, [cit. 09. 06. 2024]. Dostupné z: <https://www.osobnostivalasska.cz/osobnost/frantisek-segrado/>

³⁹ FABIÁN, Josef. *Kdo byl, kdo je kdo na východní Moravě: Na–Su*. Valašské Meziříčí: Valašské Athény, 2011, s. 67-68.

skupina v roce 1986.⁴⁰ Před více než deseti lety vydal svou první knihu s názvem *Vlasta Redl – My tři a já*. Jedná se o cestopis o nepochopitelném přátelství tří písničkářů, vypráví zde s vtípem a lehkostí neuvěřitelné příběhy z českého a moravského prostředí, i z koncertních cest po USA a Austrálii.⁴¹

Josef Laža pocházel z muzikantské rodiny z Valašské Polanky, od mala byl veden k folkloru a účinkoval v různých folklorních souborech ve Vsetíně. Spolupracoval s Janem Rokytou, s ostravskou cimbálovou muzikou Technik, poté např. s Jasénkou, Vsacanem, BROLNem, Kašavou a dalšími. Velký vliv na jeho vztah k lidovým tradicím Valašska měl kromě rodinného prostředí malíř Jan Kobzán či lidový vypravěč Alois Cepek, který byl zároveň jeho „doučovatelem“ valašského nářečí. Nejen přes hudební působení ho pojilo přátelství s již zmiňovaným Janem Rokytou či Jarmilou Šulákovou. V roce 2005 mu bylo uděleno čestné občanství města Vsetína a v roce 2021 také Zvláštní cena města Vsetína in memoriam.⁴²

Na Valašsku, v okolí města Vsetín, působí řada souborů a hudebních těles, které se zabývají uchováváním a prezentací místních lidových tradic a folkloru. V okolí Valašska se vyskytuje celá řada cimbálových muzik, např. Valašská CM⁴³, CM Valašsko⁴⁴, CM POLAJKA, CM Soláň a mnoho dalších. V okolí je zde také mnoho dechových muzik, např. Dechová hudba Lidečanka, která pochází z Lidečka.⁴⁵

Nejznámějšími tanečními soubory na Vsetínsku jsou Jasénka a Vsacan. Soubor Jasénka byl založen v srpnu 1944 muzikantem a sběratelem lidových písní Zdeňkem Kašparem. Svůj název odvozuje od skutečnosti, že se mladí muzikanti původně scházeli v obci Jasenná u Vsetína, kde procházeli chalupami na samotách a zpívali lidové písně. Postupně získával uznání pro své nové pojetí lidové tvořivosti, do níž zařadil umělecky zpracovanou tematiku dnešního života

---

⁴⁰Vlasta Redl. *Vlasta Redl: Biblio – Disko – Biografie* [online]. Copyright © 2016, [cit. 09. 06. 2024]. Dostupné z: <https://www.redl.cz/vlasta>

⁴¹ REDL, Vlasta. *My tři a já*. Ilustrace/foto: Kristina Fišerová, Praha: Daranus, 2011.

⁴² FABIÁN, Josef. *Kdo byl, kdo je kdo na východní Moravě: Na–Su*. Valašské Meziříčí: Valašské Athény, 2011, s. 66.

⁴³ Valašská cimbálová muzika [online]. Copyright © 2022 [cit. 15. 04. 2024]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/Valašská-cimbálová-muzika-105369458256605/>

⁴⁴ Cimbálová muzika VALAŠSKO. Cimbálová muzika VALAŠSKO [online]. Copyright © 2014 Všechna práva vyhrazena. [cit. 15. 04. 2024]. Dostupné z: <https://www.cimbalovka.eu>

⁴⁵ Dechová hudba Lidečanka | Obec Lidečko. Úvod | Obec Lidečko [online]. Copyright © 2015 Obec Lidečko [cit. 15. 04. 2024]. Dostupné z: <https://www.lidecko.cz/slozky-a-organizace/dechova-hudba-lidecanka/>

na vesnici.⁴⁶ Vsacan je soubor valašských písní a tanců ve Vsetíně, vznikl jednak z lidové muziky (zal. 1943), jednak z taneční skupiny (zal. 1946), jež se spojily ve Valašský národopisný krúžek Vsacan. Spojuje složku taneční a pěveckou (taneční a pěvecké sólisty), které doprovází cimbálová muzika. Soubor usiluje o zachování valašské písně a tance reprodukcí jevištní, rozhlasové i televizní.⁴⁷

Mezi další významné osobnosti, které se zasloužily o uchování valašského folkloru, patřili: Jan Pelár, Antonín Matalík nebo Jan Rokyta, zakladatelé tamějších cimbálových muzik. Ve Vsetíně se každoročně pořádá také folklorní festival „Krpec“, který je věnován právě prezentaci místních lidových tradic a umění.⁴⁸ Dalším známým valašským souborem z okolí je např. Valašský soubor Kašava, který působí v obci Kašava nedaleko města Vsetín.⁴⁹

Mezi současné valašské kapely patří již zmiňovaná hudební skupina Fleret. Jedná se o folkrockovou hudební skupinu, která vznikla v roce 1982. Od té doby kapela vydala více než patnáct alb a v dnešní době stále aktivně účinkuje (nejen na valašské) hudební scéně. Hlavním zakládajícím členem kapely je zpěvák a kytarista Zdeněk Hrachový. Kapela spolupracovala s mnoha osobnostmi, jako například s Jarmilou Šulákovou či Vlastou Redlem.⁵⁰

Další významnou valašskou kapelou je také kapela Dareband⁵¹. Jedná se o lidovou kapelu, která pochází z oblasti Huslenek a okolních vesnic nedaleko města Vsetín. Dareband je pojmenován dle hlavního člena kapely, kterým je Jiří Václavík, přezdívaný jako „Dareba“. Tato hudební skupina také vydala několik alb a CD, objevila se v televizi na programu ČT1 a spolupracovala s dalšími kapelami či osobnostmi Valašska.⁵²

---

⁴⁶ ŠTĚDRŮŇ, Bohumír (ed.). *Československý hudební slovník osob a institucí. Svazek první, A-L*. Zdenko NOVÁČEK (editor), Gracian ČERNUŠÁK (editor). Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963, s. 579.

⁴⁷ ČERNUŠÁK, Gracian (ed.). *Československý hudební slovník osob a institucí. Svazek druhý, M-Ž*. Bohumír ŠTĚDRŮŇ (editor), Zdenko NOVÁČEK (editor). Praha: Státní hudební vydavatelství, 1965, s. 921.

⁴⁸ SEVERIN, Jiří. *Hráli jsme jak andělé – Proměny lidové hudby v našem kraji*. Zlín, 2007.

⁴⁹ Valašský soubor Kašava. Valašský soubor Kašava [online]. Copyright © Valašský soubor Kašava, z. s. [cit. 16. 04. 2024]. Dostupné z: <https://www.soubor-kasava.cz/24815-kroje>

⁵⁰ Kapela | Kapela Fleret. Dvorní kapela Valašského království | Kapela Fleret [online]. Copyright © 1990 Pavel Beneš [cit. 04. 04. 2024]. Dostupné z: <https://www.fleretmusic.cz/kapela/>

⁵¹ DAREBAND spol. *10 roků s Darebandem aneb když hraješ srdéčkem, nač chodit s notama*. Vsetín, 2015.

⁵² O kapele. Lidový folk z Valašska [online]. Dostupné z: <http://www.dareband.cz/index.php/o-kapele/>

Nesmíme také opomenout rockovou kapelu STRAM, která taktéž pochází z Huslenek a širokého okolí. Kapela je sice definována jako rocková, avšak v čele s hlavním frontmanem, kterým je Jiří Pirník, skládá a vydává množství CD a písní, které jsou ve valašském nářečí a jsou zaměřeny na folklor na Valašsku.⁵³

Mimo hudební osobnosti se Valašsko může chlubit také známými osobnostmi, které se zde narodily či odtud pocházejí nebo jsou s Valašskem nějakým způsobem spojené. Můžeme zde zmínit např. Františka Palackého, zakladatele psychoanalýzy Sigmunda Freuda, malíře Jana Kobzáně, sochaře Albína Poláška, „krále obuvi“ Tomáše Baťu, cestovatele Jiřího Hanzelku, či současné herce, např. Bolek Polívka, Eliška Balzerová, Josef Abrhám, Radek Brzobohatý a mnoho dalších.⁵⁴

---

⁵³ STRAM – O kapele. Bandzone.cz [online]. Dostupné

z: https://bandzone.cz/stram?fbclid=IwAR3PLFDds3MW0NzrtoC5mJkeL_sHxy7Ao4iwGCYt78Ay-xLFLGZAcVhRn0Q&at=info

⁵⁴ MIKULCOVÁ, Marie – GRACLÍK, Miroslav. *Kulturní toulky Valašskem*. Frýdek-Místek, Alpress, 2001

2 Folklor ve vzdělávání

V této kapitole se budeme zabývat výskytem folkloru v kurikulárních dokumentech na 2. stupni ZŠ, konkrétně v rámcovém vzdělávacím programu (RVP) a ve školním vzdělávacím programu (ŠVP) Základní školy Hošťálkové. V těchto vzdělávacích dokumentech se pokusíme najít pasáže, které jsou s folklorem do jisté míry spojené a souvisejí s ním. Dále popíšeme dětský folklor a současné vnímání folkloru žáků.

2.1 Folklor ve vzdělávacích kurikulárních dokumentech (RVP, ŠVP)

2.1.1 Folklor v RVP (rámcový vzdělávací program)

Ve vzdělávacím dokumentu RVP najdeme pasáže, které s folklorem (popř. tradicemi) souvisí. V kompetenci občanské se nachází toto:

- *„Kompetence občanské – respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního dění a sportovních aktivit“*⁵⁵

V očekávaných výstupech HV pro 2. stupeň se nachází toto:

- *„HV-9-1-02p, HV-9-1-03p interpretuje vybrané lidové a umělé písně - uvede některá jména hudebních skladatelů a název některého z jejich děl“*⁵⁶
- *„Poslechové činnosti: hudební styly a žánry – chápání jejich funkcí vzhledem k životu jedince i společnosti, kulturním tradicím a zvykům“*⁵⁷

2.1.2 Folklor v ŠVP (školní vzdělávací program) ZŠ Hošťálkové

Vybrali jsme již zmiňované ŠVP „Brána poznání“ na ZŠ Hošťálkové, protože zde autorka této práce dříve učila, a hlavně protože se výběr školy vztahuje k tématu – Hošťálková je obec ležící

---

⁵⁵ RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání - edu.cz. edu.cz - Jednotný metodický portál MŠMT [online], str. 12. Copyright © 2022 [cit. 12.03.2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

⁵⁶ Tamtéž, s. 91.

⁵⁷ Tamtéž, s. 92.

ve valašském regionu. Vybrali jsme tedy opět pasáže a související a vztahující se k folkloru a k tradicím:

„Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu (specifické informace o předmětu důležité pro jeho realizaci):

Vzdělávání v oboru hudební výchova směřuje k: získávání orientace v širokém spektru hudebních stylů a žánrů současnosti a minulosti, pochopení různorodé hudební kultury různých národů a národností – rozvoji žákovy celkové hudebnosti.⁵⁸

Kompetence občanské: žáci chrání a oceňují naše kulturní tradice – aktivně se zapojují od kulturního dění.⁵⁹

Hudební výchova, 6. ročník:

- **UČIVO:**
  - *Poslechová činnost: píseň umělá, lidová*
  - *Vokální činnost: zpěv lidových a umělých písní*
- **ŠVP VÝSTUPY:**
  - *umí rozlišit umělou a lidovou píseň, muzikál, operu a operetu*
  - *rozlišuje lidovou hudbu s důrazem na regionální hledisko*
- **MDU**
  - *HV-9-1-02p, HV-9-1-03p interpretuje vybrané lidové a umělé písně*⁶⁰

Hudební výchova, 7. ročník:

- **UČIVO:**
  - *Vokální činnost: lidové a umělé písně (dynamika, melodie, rytmus)*
- **MDU**
  - *HV-9-1-02p, HV-9-1-03p interpretuje vybrané lidové a umělé písně*⁶¹

Hudební výchova, 8. ročník:

---

⁵⁸ ZŠ Hošťálková – ZŠ Hošťálková [online], s. 214. Copyright © [cit. 12.03.2023]. Dostupné

z: https://www.zshostalkova.org/modules/file_storage/download.php?file=7d3567ad%7C33&inline=1

⁵⁹ Tamtéž, s. 215.

⁶⁰ Tamtéž, s. 222.

⁶¹ ZŠ Hošťálková – ZŠ Hošťálková [online], s. 223-224. Copyright © [cit. 12.03.2023]. Dostupné

z: https://www.zshostalkova.org/modules/file_storage/download.php?file=7d3567ad%7C33&inline=1

- *UČIVO:*
  - *Vokální činnost: zpěv lidových a umělých písní*
- *MDU*
  - *HV-9-1-02p, HV-9-1-03p interpretuje vybrané lidové a umělé písně⁶²*

Hudební výchova, 9. ročník:

- *MDU*
  - *HV-9-1-02p, HV-9-1-03p interpretuje vybrané lidové a umělé písně⁶³*

---

⁶² Tamtéž, s. 224-225.

⁶³ Tamtéž, s. 226.

2.2 Dětský folklor a současné vnímání folkloru žáků

Kultura dětí a žáků a jejich folklor jsou jedna z mála oblastí euroamerické kultury, které dosud nejsou v područí masově distribuovaných technologií, mediálních vzorů a formálních institucí. Folklor dětí je jednou z oblastí naší kultury, kde lze sledovat procesy folklorní tvorby. Už jen to, jak se žáci či děti projevují, patří do typických znaků dětského folkloru. Dětský folklor můžeme definovat jako folklor plný různých slovesných, hudebních, tanečních, dramatických a pantomimických, fyzických, výtvarných projevů. Folklorní projevy běžně používají několik typů výrazových prostředků, spojují dohromady slovo, hudbu či rytmus, pohyb i výtvarnou složku. Samotný dětský folklor propojuje archaickou tradici s aktuálním kontextem doby, roli zde hraje funkčnost, kontext a autorita. Má svoji stabilní složku, kterou si předávají děti mezi sebou, nebo se o její tradování zasazují i dospělí. Funkčnost dětského folkloru spočívá především v tom, aby dětem umožnil či usnadnil komunikaci a zprostředkoval jim jinak problematická témata. V tomto smyslu je dětský folklor více prostředkem než cílem. Dětský folklor můžeme rozlišit do žánrů, např. dle Františka Bartoše zde patří ukolébavky, modlitbičky, dětské pohádky, říkadla apod. Obecně pak zde můžeme zařadit i mnoho veršovaných a neveršovaných slovesných útvarů, např. hádanky, básničky, dětské popěvky, obřadní říkání, rozpočítadla, slovní hříčky a jazykolamy. Žánry tradičního dětského folkloru byly stanoveny s důrazem na slovesnou složku a na ústní tradici, odrážely kulturní kontext doby, vztah kultury dětí a dospělých. Ve srovnání se současností – některé žánry zůstaly a další se zase objevily. Přidaly se např. povídky, vyprávění ze života, příběhy dle literárních a filmových předloh a vtipy. Psaný dětský folklor se v současnosti dostává i do nových médií a tím mění žánrové příznaky. Koluje na internetových stránkách, na diskusních fórech, jako slogan na Facebooku nebo zasláná SMS jako legrace pro kamaráda. Formát nových médií však často boří hranice. Dětský folklor zde již není jen dětí, často se do jeho poetiky nechají vtáhnout jak dospívající, tak dospělí.⁶⁴

Avšak vnímání folkloru žáků na druhém stupni není zcela tak jednoznačné. Na druhém stupni žáky drobné folklorní žánry (jako jsou například říkadla, básničky, rozpočítadla, hádanky či slovní hříčky a jazykolamy) již tolik nezajímají, jako tomu bylo na prvním stupni. Co se týká žánrů a druhů ústní lidové slovesnosti, žáky z těch všech řečených útvarů zajímají nejvíce lidové písně. Poté tedy záleží na individualitě a osobních hodnotách a postojích samotného žáka

---

⁶⁴ BITTNEROVÁ, Dana, JANEČEK, Petr (ed.). *Folklor atomového věku: kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Praha, 2011.

a také na tom, zda byl k folkloru z rodinného a školního prostředí a jakým způsobem veden či nikoliv. Je zřejmé, že žáci, kteří se folkloru věnují od dětství, se o něj budou zajímat více než ti, kteří se mu nikdy nevěnovali a neměli k němu žádný vztah. A právě u těchto žáků chceme „probudit“ tento zájem o samotný (hudební či jiný) folklor nebo jiné národní tradice.

3 Projektová výuka v HV na 2. stupni ZŠ – návrhy metodických listů

Dle našeho názoru je míra výskytu folkloru ve vzdělávacích dokumentech nízká. Proto se v této kapitole a v následných podkapitolách budeme věnovat tvorbě metodických listů, které by měly žákům pomoci vnímat folklor více v popředí, jak ve výuce hudební výchovy, tak i v jiných předmětech, např. v českém jazyce. Metodické listy mohou v hodinách posloužit jako opora k tématu folkloru a lidové písně. Zároveň mohou pomoci rozvinout povědomí o kulturním bohatství Valašska a valašského folkloru a také rozvinout u žáků zájem o folklor. Listy jsou tvořeny tak, aby každý z nich zastupoval nejméně jednu složku hudební výchovy. Obsahuje tedy činnosti jak hudebně-pohybové, tak poslechové, instrumentální či vokální. Jelikož se tematika folkloru a lidové písně na základní škole probírá hlavně v 6. a 7. ročníku, všechny tyto metodické listy jsou určeny primárně právě pro tyto ročníky. Avšak u dalších ročníků mohou některé z nich posloužit jako opakování problematiky lidové či umělé písně. U všech metodických listů je velmi důležitou složkou motivace.

3.1 List č. 1 – Znáš lidové písně?

- **Plán metodického listu:**

Téma hodiny: Znáš lidové písně?

Očekávaný výstup dle ŠVP: HV-9-1-02p, HV-9-1-03p *Žák interpretuje vybrané lidové a umělé písně*

- *umí rozlišit umělou a lidovou píseň, muzikál, operu a operetu*

- *rozlišuje lidovou hudbu s důrazem na regionální hledisko*

Mezipředmětové vztahy, průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova. Propojení s předmětem ČJ – literatura (souvislost s ÚLS).

Klíčové kompetence: k učení, občanské, komunikativní, sociální

Typ hodiny: kombinovaná, hodina osvojování, opakování a upevňování vědomostí a dovedností

Výukové cíle, komplexní cíl: Žák popíše znaky lidové písně, rozliší lidovou a umělou píseň a interpretuje vybranou lidovou píseň.

Vědomosti: Žák popíše znaky lidové písně.

Dovednosti: Žák rozliší lidovou a umělou píseň, interpretuje vybranou lidovou píseň.

Prostředky:

- pojmy: lidová píseň, umělá píseň, valašská lidová píseň, interpretace, folklor, ústní lidová slovesnost

- výukové metody: slovní, praktické, názorně–demonstrační

- pomůcky: vybraný hudební nástroj, psaní potřeby, interaktivní tabule, dataprojektor, zpěvník

- Zadání a popis metodického listu:

a) hledání určité tematiky v lidové písni: Vybrali jsme si zvířecí tematiku. Zadáme žákům téma: zvířata v lidových písních a jejich úkolem bude napsat co nejvíce (pro ně) známých lidových písní se zvířecí tematikou. Celý tento úkol budou vypracovávat ve skupinové práci. Nejdříve udělají čtveřice až pětice (podle počtu dětí) – ty si sepíší nejznámější písně. Dále uděláme větší skupiny po 8 až 10 žácích, jejich úkolem se bude shodnout, jaké znají nejznámější písně se zvířecí tematikou. Poté uděláme největší skupiny, třídu rozdělíme na polovinu. Obě poloviny se opět shodnou na nejznámějších písních se zvířecí tematikou. Zjistíme, která skupina má kolik písní. Každá ze skupin je přečte. Obě skupiny se opět shodnou na nejznámějších písních a zároveň si doplní ty, které neměli či je neznali. Z toho nám vyplynou, jaké jsou pro žáky nejznámější lidové písně se zvířecí tematikou.⁶⁵

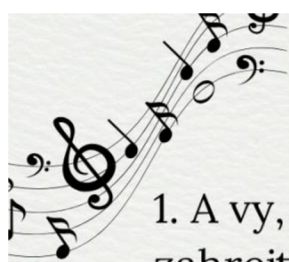
b) poznávání lidových písní dle melodie: Námi vybranou píseň doprovodíme (pouze instrumentálně) na námi vybraný hudební nástroj (např. na piano). Úkolem žáků bude sluchem rozpoznat zahrnou lidovou píseň. Kdo z žáků bude první vědět, hned se přihlásí. Můžeme si značit, kdo jich uhádl nejvíce a poté žáky odměnit. Žáci mohou hádat písně, např. Holka modrooká, Vysoký jalovec, V tom vsetínském zámku, Skákal pes, Pec nám spadla a další.

c) doplňování textu: Vybereme si příslušnou píseň. Avšak musíme vybrat takovou, aby žákům nebyla úplně známá, ale zároveň, aby pro žáky nebyla neznámá. V takovém případě jsme vybrali píseň *A vy, páni muzikanti*. Žákům vytvoříme pracovní list, kde bude text písně, avšak některá slova či verše vynecháme. Žáci tak budou doplňovat text, který si myslí, že zde chybí. Takovýmto způsobem nám může vzniknout vlastně úplně nová píseň a tímto můžeme žákům poukázat na to, jak se lidové písně v minulosti obměňovaly či jak se u nich obměňoval samotný text. Na závěr si vybranou píseň s obměněným textem můžeme zazpívat či žákům můžeme pustit nahrávku písně s originálním textem.

---

⁶⁵ Pozn.: Nemusí to být však pouze zvířecí tematika. Může to být např. tematika vánočních lidových písní, milostných písní, pracovních písní apod. Postup by byl zde stejný.

- Ukázka pracovního listu – doplňování slov do textu lidové písně

A vy, páni muzikanti

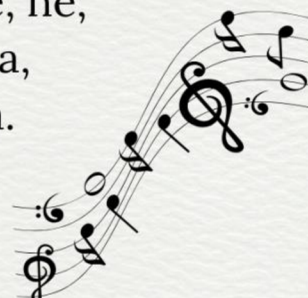
1. A vy, páni muzikanti, přišla sem vás .....
zahrejte ně túto píseň, kerú vám budu zpívat
štemujte si muziku, podla mého jazyku,
vy ste všeci ....., já vám ináč neřeknu.

2. Najprve budu jedovať teho s tymba .....,
ten by býl dobře udělál, dyby býl ostál doma
z huslama sa pochlubil, leda ..... nalúdil,
ten by býl dobře udělál, dyby tu býl, nechodil.

3. A ten ..... s tú píšťalku, ten sa enem usmívá,
temu je tak dycky dobře, dyž si sem tam zhovívá,
on by šél rád do ....., ale on tam nebude,
protože tam s píšťalkama nepúšťajú do .....

4. .... na svůj ....., ten dycky zhusta pere,
dyž mu chlapci dobře plaťá, on se enem .....,
praví svým kamarádům: Dávám vám takú radu,
dyž vám chlapci dobře plaťá, hrajte jen bez ohledu.

5. ...., to sú chlapci, dostanú sa do nebe
mezi svaté ....., co dělajú he, he, he,
najprv pújde huslista a za ním cymbalista,
najposledy na púl kozi ponese sa basista.

- **Cíl metodického listu:** V tomto metodickém listu uplatňujeme jak činnost poslechovou, tak činnost vokální. Cílem je získání přehledu, kolik lidových písní žáci znají a umí a následné obohacení lidových písní, které někteří žáci neznali. Důležité je zde také uvědomění žáků, co lidová píseň je, jaké má typické znaky a jaké jsou rozdíly oproti písni umělé. Tento metodický list je rozdělený do několika částí. V části a) žáci využívají skupinové práce, učí se tedy pracovat ve skupině, tolerovat a respektovat názory ostatních a zároveň vyjádřit svůj názor, případně argumentovat. V části b) se rozvíjí žákova poslechová dovednost, kdy má poznat, o jakou píseň se dle melodie jedná. A v části c) rozvíjíme žakovu kreativitu a představivost, kdy má doplňovat text do písně.

3.2 List č. 2 – Dramatizace lidových písní

- **Plán metodického listu:**

Téma hodiny: Dramatizace lidových písní

Očekávaný výstup dle ŠVP: HV-9-1-02p, HV-9-1-03p *Žák interpretuje vybrané lidové a umělé písně*

Mezipředmětové vztahy, průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova. Propojení s předmětem ČJ – literatura (souvislost s ÚLS) či s dramaticko-estetickou výchovou.

Klíčové kompetence: k učení, občanské, komunikativní, sociální

Typ hodiny: kombinovaná, hodina osvojování, opakování a upevňování vědomostí a dovedností

Výukové cíle, komplexní cíl: Žák definuje vybranou lidovou píseň, interpretuje ji, ztvární ji pohybem a prezentuje ji ostatním.

Vědomosti: Žák definuje vybranou lidovou píseň.

Dovednosti: Žák interpretuje vybranou lidovou píseň, ztvární ji pohybem a prezentuje ji ostatním.

Prostředky:

- pojmy: lidová píseň, interpretace, folklor, ústní lidová slovesnost, dramatizace

- výukové metody: slovní, praktické, názorně–demonstrační

- pomůcky: vybrané hudební nástroje, psaní potřeby, vybrané písně + textový a notový materiál

- Zadání a popis metodického listu:

Žákům vybereme (pro ně známé a jednoduché) lidové písně a žáky podle počtu ve třídě rozdělíme **do** příslušných **skupin**. Každá skupina si vylosuje danou píseň. Mohou to být písně jako například: Běží liška k táboru, Šla Nanyňka do zelí, Skákal pes přes oves, Holka modrooká apod. Úkolem žáků ve skupině je pohybem (dramatizací) ztvárnit vylosovanou lidovou píseň. Pokud píseň neznají všichni žáci, jako oporu jim můžeme dát text vybrané lidové písně. Žákům vysvětlíme, že píseň nemohou zpívat, ani nemohou při dramatizaci mluvit, avšak můžeme jim povolit vydávat nějaké zvuky (např. zvuk zvířat, pokud v písni některé jsou). Žáci si ve skupině rozdělí role. Podle dané písně se domluví, kdo co bude hrát a nacvičí si dramatizaci písně.⁶⁶ Cílem této aktivity je, aby ostatní uhádli, o jakou lidovou píseň jde. Výslednou verzi

---

⁶⁶ Pozn.: Pokud máme k dispozici větší učebnu či chodbu nebo jiné možné místnosti, rozmístíme žáky tak, aby dané skupiny na sebe neviděly a předem nehádaly, o jaké písně se jedná.

dramatizace žáci mohou předvést za instrumentálního doprovodu vybraných hudebních nástrojů či při předvádění píseň po uhádnutí zazpívat.⁶⁷

- **Cíl metodického listu:** V tomto metodickém listu uplatňujeme hudebně-pohybovou činnost. Opět zde žáci pracují ve skupině, učí se tedy pracovat ve skupině, pracovat s požadovanou rolí ve skupině, vyjádřit svůj názor, a zároveň respektovat názor ostatních. Díky dramatizaci lidových písní si žáci písně nejen zapamatují, ale také osvojí. Na závěr můžeme zařadit také instrumentální činnost, pokud si žáci chtějí píseň doprovodit hudebními nástroji nebo vokální činnost, pokud by žáci ve finální verzi dramatizace chtěli píseň zazpívat. Žáci zde pohybem rozvíjí jak své rytmické cítění, tak také tvořivost a kreativitu.

Důvodů, proč ve výuce aplikovat dramatizaci lidové písně, je hned několik. To nám popisuje publikace *Písničky a jejich dramatizace*. Konkrétně Zdeněk Šimanovský se staví k dramatizaci písniček takto: „*Lidové písničky nám vyprávějí množství příběhů. Někdy podrobně, jindy zase v náznaku, který otevírá prostor k fantazii. Hledat k nim cesty a společně odhalovat jejich tajemství je jedna z nejkrásnějších činností a moudrost, která i drastičtější obrazy podává poeticky a bez soucitu. Je v nich škála snad všech lidských činů, od něžných a hravých až po kruté a zoufalé. Děti při této práci získávají velmi cennou a prožitkem umocněnou zkušenost s mnoha lidskými situacemi, s jejich vývojem a s tím, jak se za daných okolností navzájem podmiňují povahy, charaktery a postoje. Jen málokterá činnost nabízí tolik cenného a současně i praktického poznání použitelného v běžném životě.*“⁶⁸

Dalšími důvody aplikace dramatizace lidové písně je u účastníků hned několiký zisk, např. rozvíjení schopnosti používat kulturně mluvené slovo; prohlubování schopnosti vyjadřovat se srozumitelně gesty, mimikou, pohyby, tedy mimoslovními prostředky; rozvíjení schopnosti lépe vnímat mimoslovní signály, lépe je dešifrovat, tedy jim i rozumět. Mimo to je dramatizace i setkáním s ryzím pramenem hudebnosti (nápěvy, harmonie) a je zdrojem poznání vzájemné podobnosti lidí a z něj pramenícího soucitu a úcty k nim.⁶⁹

---

⁶⁷ Pozn.: Při vysvětlování žákům, nácviku a samotné dramatizaci u žáků bychom měli dát důraz na rytmickou složku písní. Měli bychom žáky vést k rytmickému cítění daných písní a respektovat rytmus a rytmické členění dané lidové písně. Měli bychom dbát na to, aby žáci dramatizaci předváděli v rytmu.

⁶⁸ BUREŠOVÁ, Věra; ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a TICHÁ, Alena. *Písničky a jejich dramatizace*. Praha, 2000, s. 10.

⁶⁹ Tamtéž.

3.3 List č. 3 – Tvoření příběhu pomocí lidové písně

- **Plán metodického listu:**

Téma hodiny: Tvoření příběhu pomocí lidové písně

Očekávaný výstup dle ŠVP: HV-9-1-02p, HV-9-1-03p *Žák interpretuje vybrané lidové a umělé písně*

- rozlišuje lidovou hudbu s důrazem na regionální hledisko

Mezipředmětové vztahy, průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova. Propojení s předmětem ČJ – literatura (souvislost s ÚLS).

Klíčové kompetence: k učení, občanské, komunikativní, sociální

Typ hodiny: kombinovaná, hodina osvojování, opakování a upevňování vědomostí a dovedností

Výukové cíle, komplexní cíl: Žák definuje vybranou lidovou píseň, interpretuje ji, vymyslí k ní příběh a tvárně ji pohybem.

Vědomosti: Žák definuje vybranou lidovou píseň.

Dovednosti: Žák interpretuje vybranou lidovou píseň, vymyslí k ní příběh a ztvární ji pohybem.

Prostředky:

- pojmy: lidová píseň, interpretace, folklor, příběh, dramatizace

- výukové metody: slovní, praktické, názorně–demonstrační

- pomůcky: vybrané hudební nástroje, psaní potřeby, vybrané lidové písně + textový materiál

- Zadání a popis metodického listu:

Žáky rozdělíme podle počtu do příslušných skupin. Opět žákům vybereme jednu (pro ně) známou a jednoduchou lidovou píseň, může to být píseň např. Pec nám spadla, Holka modrooká, Skákal pes přes oves, Šla Nanyňka do zelí nebo Prší, prší. Každé skupině můžeme zadat jinou píseň. Pokud píseň neznají všichni žáci, jako oporu jim můžeme dát text vybrané lidové písně. Úkolem žáků bude zakomponovat píseň do příběhu. Tedy vymyslet jakýkoliv příběh, který bude mít děj a daná píseň bude součástí příběhu.⁷⁰ Žáci si zde opět rozdělí role. Mají k dispozici vybrané hudební nástroje nebo se mohou doprovodit hrou na tělo. Někteří žáci mohou předvádět orchestr, (tedy vytvořit zvukomalbu, např. pomocí tření dlaní, xylofonu či ztvárnit dešť a bouřku), jiní mohou být herci, někteří imitátorem či vypravěčem apod. Výslednou podobu příběhu žáci mohou předvést před třídou.

---

⁷⁰ Pozn.: Zde musíme dbát na to, aby žáci nepředváděli zadanou píseň, ale aby byla součástí vymyšleného příběhu.

- **Cíl metodického listu:** V tomto metodickém listu uplatňujeme do jisté míry instrumentální a hudebně-pohybovou činnost. Opět zde žáci pracují ve skupinách, mají rozdělené role. Díky tomu se učí sociálním rolím ve skupině, opět mohou vyjádřit svůj názor a učit se tak respektovat a tolerovat názor druhých. Hlavním cílem je rozvíjení žákovy tvořivosti a kreativity. Díky tvoření a vymýšlení příběhu pomocí lidové písně, si žáci písně zapamatují a osvojí. Dále zde rozvíjíme žákovu pohybovou dovednost.

3.4 List č. 4 – Grafické záznamy lidových písní, muzikogramy

- **Plán metodického listu:**

Téma hodiny: Grafické záznamy lidových písní, muzikogramy

Očekávaný výstup dle ŠVP: *HV-9-1-02p, HV-9-1-03p* Žák interpretuje vybrané lidové a umělé písně

Mezipředmětové vztahy, průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova. Propojení s předmětem ČJ – literatura (souvislost s ÚLS).

Klíčové kompetence: k učení, občanské, komunikativní

Typ hodiny: kombinovaná, hodina osvojování, opakování a upevňování vědomostí a dovedností

Výukové cíle, komplexní cíl: Žák identifikuje vybranou lidovou píseň, nakreslí a navrhne vlastní muzikogram,

Vědomosti: Žák identifikuje vybranou lidovou píseň.

Dovednosti: Žák nakreslí a navrhne vlastní muzikogram lidové písně.

Prostředky:

- pojmy: lidová píseň, interpretace, folklor, muzikogram

- výukové metody: slovní, praktické, názorně–demonstrační

- pomůcky: psaní potřeby, interaktivní tabule, dataprojektor, zpěvník – vybraný hudební materiál

- Zadání a popis metodického listu:

Žákům nejprve vysvětlíme, co je muzikogram. Muzikogram můžeme vysvětlit jako hudební mapu nebo graf určený pro aktivní poslech nebo doprovod skladby, jde o hudební záznam (rytmického nebo melodického doprovodu) nebo schéma reprezentované symboly.⁷¹ Je důležité, aby žáci pochopili, jakým způsobem muzikogramy fungují.

Konkrétní úkoly týkající se muzikogramů:

a) Dle muzikogramu poznat lidovou píseň – žákům buď vytiskneme nebo promítneme námi vytvořený muzikogram. Na výběr budou mít 5 lidových písní. Dle svého uvážení označí správnou odpověď, která píseň se dle jejich názoru nejvíce hodí k uvedenému muzikogramu.

---

⁷¹ KRUŽÍKOVÁ, Lenka (ed.). *Hudba v inkluzivním vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020, s. 121.

Pokud žáci píseň uhádnou, pustíme jim hudební ukázkou této písně nebo si píseň můžeme zazpívat a zároveň si společně ukážeme, jakým způsobem je zde muzikogram zamýšlen.

- **Muzikogram – Jede, jede poštovský panáček**

The image displays a musical notation for the song 'Jede, jede poštovský panáček'. It consists of four staves of music. The first, second, and fourth staves feature a melody of two broad, rounded notes, with the first note being higher than the second. The third staff shows a melody of four sharp, triangular notes. To the right of each staff, there are purple circles and a horizontal line, which are part of the musical notation. The background is decorated with red and pink floral patterns.

a) **Beskyde, Beskyde**
b) **Čerešničky, čerešničky**
c) **Jede, jede poštovský panáček**
d) **Holka modrooká**
e) **Červený šátečku**

b) Poskládání částí muzikogramu dle lidové písně – žáky rozdělíme do skupin a každé skupině dáme na noty vybrané písně – *Ej, padá padá rosička* (2 sloky) a na kousky rozstříhaný muzikogram. Ještě před tím, než začnou muzikogram skládat, žákům pustíme poslech, ukázkou této písně. Na základě toho budou poté žáci skládat daný muzikogram tak, aby na sebe části lidové písně správně navazovaly.

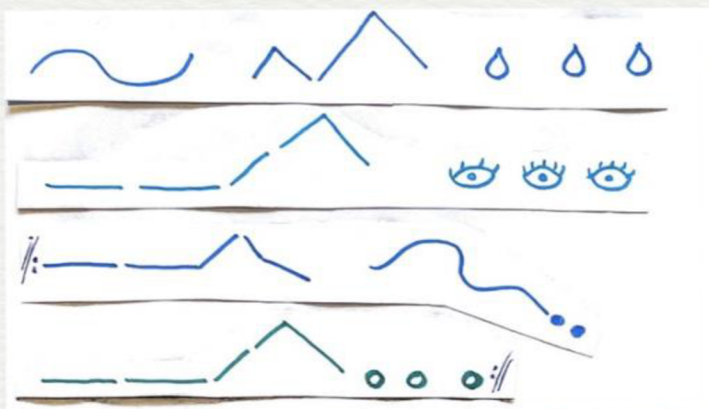
EJ, PADÁ, PADÁ ROSIČKA

Moravská ze Slovácka (Doprovod: 1)

Rázně

1. Ej, pa-dá, pa-dá ro - sič - ka, spa-ly by
 mo-je o - čič - ka. Spa-ly by mo-je, spa - ly by
 tvo - je, spa - ly by o - ny o - bo - je.

2. Ej, padá, padá listopad,
 pozdravuj milú nastokrát;
 pozdravuj milú, holuběnkú sivú,
 že ju tu mosím zanechat.

c) **Tvoření vlastního muzikogramu:** žáky můžeme opět rozdělit do skupin nebo mohou pracovat samostatně. Žákům dáme na výběr z různých jednoduchých lidových písní, např. *Ach synku, synku; Běží liška k Táboru; Čerešničky, čerešničky; Černé oči, jděte spát; Dobrú noc má milá; Komáři se ženili, Vínečko bílé* apod. K vybraným písním jim samozřejmě poskytneme i notový materiál s textem. Úkolem žáků bude vytvořit vlastní muzikogram k vybrané lidové písni.

- **Cíl metodického listu:** V tomto metodickém listu jsme využívali poslechovou činnost. Cílem je pochopení grafického záznamu lidových písní a jejich následné osvojení. Žák pracuje ve skupině, učí se tedy kooperaci, toleranci, vyjádření vlastního názoru. Vytvářením muzikogramu lidových písní u žáků rozvíjíme hudební představivost, kreativitu, ale také rytmicko-melodické cítění a z části také improvizaci.

3.5 List č. 5 – Lidové písně v současnosti

- **Plán metodického listu:**

Téma hodiny: Lidové písně v současnosti

Očekávaný výstup dle ŠVP: HV-9-1-02p, HV-9-1-03p *Žák interpretuje vybrané lidové a umělé písně*

- *umí rozlišit umělou a lidovou píseň, muzikál, operu a operetu*

- *rozlišuje lidovou hudbu s důrazem na regionální hledisko*

Mezipředmětové vztahy, průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova. Propojení s předmětem ČJ – literatura (souvislost s ÚLS).

Klíčové kompetence: k učení, občanské, komunikativní, digitální

Typ hodiny: kombinovaná, hodina osvojování, opakování a upevňování vědomostí a dovedností

Výukové cíle, komplexní cíl: Žák popíše znaky lidové písně, rozliší lidovou a umělou píseň, interpretuje vybranou lidovou píseň a na základě svých vědomostí a dovedností sluchem rozliší danou lidovou píseň.

Vědomosti: Žák popíše znaky lidové písně.

Dovednosti: Žák rozliší lidovou a umělou píseň, interpretuje vybranou lidovou píseň na základě svých vědomostí a dovedností sluchem rozliší danou lidovou píseň.

Prostředky:

- pojmy: lidová píseň, interpretace, folklor, poslech

- výukové metody: slovní, praktické, názorně–demonstrační

- pomůcky: interaktivní tabule, dataprojektor, tablety, psací potřeby, sešit či papír

- Zadání a popis metodického listu:

S žáky nejprve zopakujeme pojem lidová píseň, jaké jsou její znaky a jaké jsou rozdíly mezi lidovou a umělou písní. Společně se dostaneme k tomu, že lidová píseň nemá autora, avšak můžeme zmínit hudební skupiny či interprety, kteří písně přezpívali a díky nim písně zlidověly (např. kapela Čechomor, Hradišťan, Fleret apod.). Poté následují kvízy:

a) Kvíz lidových písní: Žákům rozdáme školní tablety a promítneme jim vytvořený kvíz, který bude zaměřen na problematiku folkloru a lidové písně. K vytvoření kvízu použijeme digitální aplikaci Kahoot.⁷² Komu se z žáků podaří kvíz nejlépe vyplnit, toho můžeme odměnit. Odkaz

---

⁷² Pozn.: Můžeme použít i jiné digitální aplikace, např. AZ kvíz, Fyrebox či Wordwall aj.

na kvíz: <https://create.kahoot.it/details/1899ff7d-bb5a-4f2b-a3dd-65ddf8b8489f>

1 - Quiz
Písně obecně dělíme na:

☒	Lidové a umělé (autorské).	✓
☐	Lidové a školní.	✗
☐	Lidové a nehudební.	✗
☐	Umělé a dramatické.	✗

2 - Quiz
Co znamená, když řekneme, že lidová píseň je anonymní?

☒	Znamená to, že neznáme jejího autora.	✓
☐	Znamená to, že známe jejího autora.	✗

3 - True or false
Lidové písňe se tradovaly ústním podáním z generace na generaci.

☒	True	✓
☐	False	✗

4 - Quiz
Co znamená, že se písňe tradovaly ústně?

☒	Šířily se ústně, komunikací a zpěvem mezi lidmi, konkrétně pomocí ústy.	✓
☐	Písňe byly šířeny přes telefon.	✗
☐	Písňe byly šířeny přes počítač.	✗
☐	Písňe se šířily přes vysílačky.	✗

5 - Quiz
Doplň správný text do lidové písňe: Holka modrooká, nesedávej u potoka, v potoce je hastrmánek, ... ?

☐	zatahá tě za nohu a utopí tě	✗
☐	upeče ti dlamánek	✗
☐	utopí tě tatrmánek	✗
☒	zatahá tě za copánek	✓

6 - Quiz

Doplň správný text do valašské lidové písně: A vy páni muzikanti, přišla sem vás .....

20 sec

- pochválit ✗
- jedovat ✓
- pochovat ✗
- zamordovat ✗

7 - True or false

Píseň A vy páni muzikanti přezpívala zde na Valašsku zpěvačka, která se jmenovala Jarmila Šuláková.

20 sec

- True ✓
- False ✗

8 - Quiz

Zpěvačka lidových písní Jarmila Šuláková spolupracovala s valašskou kapelou, která pochází z Vizovic. Jak se jmenovala?

20 sec

- Fleret ✓
- Floret ✗
- Flexet ✗
- Fixa ✗

9 - True or false

Do lidové hudby zahrnujeme lidové písně a lidové tance.

20 sec

- True ✓
- False ✗

10 - Quiz

Jaké je typické složení hudebních nástrojů u cimbálové muziky?

20 sec

- kytara, housle, klavír, violoncello ✗
- kytara, cimbál, flétna, ukulele ✗
- cimbál, housle, viola, klarinet, kontrabas, flétna ✓
- bicí, klavír, klarinet, banjo ✗

11 - Quiz

Doplň název lidové písničky: "... Kdo po tobě ide, černooký bača ovečky zatáčá..."

20 sec

	Černooký bača	✗
	Vysoký jalovec	✗
	Beskyde, Beskyde	✓
	Po valašsky odzemek	✗

12 - Quiz

Úryvek "Po potoce chodila, na kačeny volala..." je z písně:

20 sec

	Maličká su	✗
	Rež, rež, rež	✓
	Co ste hasiči	✗
	Katuša	✗

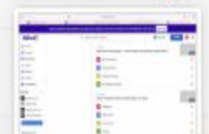
13 - Quiz

Lidové písně: To tá Heľpa, Čerešničky či Nedaleko od Trenčína pochází původně z:

20 sec

	Německa	✗
	Slovenska	✓
	Česka	✗
	Polska	✗

b) Poslechový kvíz lidových písní: Žákům vybereme vhodné ukázky lidových písní. Žáci si na papír napíší čísla 1-10. Dle poslechu krátkých ukázek budou k číslům přiřazovat názvy lidových písní. Kdo z žáků uhádne nejvíce lidových písní, toho můžeme odměnit.⁷³

1. Vysoký jalovec ⁷⁴	6. Holka modrooká ⁷⁹
2. Co ste hasiči ⁷⁵	7. Jede, jede poštovský panáček ⁸⁰
3. Beskyde, Beskyde ⁷⁶	8. Kalamajka ⁸¹
4. Čerešničky, čerešničky ⁷⁷	9. Vínečko bílé ⁸²
5. Černé oči, jděte spát ⁷⁸	10. Rež, rež, rež ⁸³

---

⁷³ Pozn.: Obměny poslechového kvízu: můžeme zde zařadit písně buď z různých krajů a žáci zde mohou hádat, o jakou píseň jde, z jakého kraje se jedná nebo můžeme zařadit písně národní, kdy z každého státu vybereme jednu národní píseň a žáci budou hádat, z jakého státu píseň pochází. Kvíz také můžeme obměnit tím, že změníme výběr písní a samotné zadání. Mohli bychom vybrat hudební ukázky, kde budou typické lidové nástroje. Zadání by bylo, aby žáci k číslům psali hudební nástroje, které v ukázce slyší.

⁷⁴ Vysoký jalovec karaoke. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=fPBL_wQjflW

⁷⁵ Senzus – Co jste hasiči (karaoke z www.karaoke-zabava.cz). In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024].

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=yTx2cFQhxvs>

⁷⁶ Beskyde, Beskyde – KARAOKE. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=yTx2cFQhxvs>

⁷⁷ Čerešničky, čerešničky, čerešně – KARAOKE. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=Jk_hs2velT4

⁷⁸ Černé oči, jděte spát – karaoke. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=F69jduSZyf0>

⁷⁹ Holka modrooká Karaoke. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=BatCep8Og_0

⁸⁰ Jede, jede poštovský – karaoke. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=UkRTrW0xd2U>

⁸¹ Kalamajka. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=sxbHbPw32Ls>

⁸² Karaoke – Jožko Černý – „Vínečko bílé“ Zpívej s námi! In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=nNHg22ldZaU>

⁸³ CM Zádruha – Rež, rež, rež. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=4lNbbfnHr6E>

- **Cíl metodického listu:** Tento metodický list by mohl sloužit obecně k opakování problematiky folkloru a lidové písně. Je rozdělen do dvou částí. V části a) s žáky opakujeme problematiku lidové a umělé písně, následně žáci vyplňují předem připravený kvíz, kde uplatňují nabyté znalosti a vědomosti ohledně tematiky folkloru lidové písně. V části b) uplatňujeme poslechovou činnost. Žáci zde na základě poslechu ukázky hádají název lidové písně. Tím rozvíjíme jejich poslechovou dovednost rozlišit lidové písně.

3.6 List č. 6 – Zážitekový poslech lidové písně

- **Plán metodického listu:**

Téma hodiny: Zážitekový poslech lidové písně

Očekávaný výstup dle ŠVP: *HV-9-1-02p, HV-9-1-03p Žák interpretuje vybrané lidové a umělé písně*

Mezipředmětové vztahy, průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova. Propojení s předmětem ČJ – literatura (souvislost s ÚLS).

Klíčové kompetence: k učení, občanské, komunikativní

Typ hodiny: kombinovaná, hodina osvojování, opakování a upevňování vědomostí a dovedností

Výukové cíle, komplexní cíl: Žák (na základě poslechu) popíše výrazové prostředky vybraných skladeb, posoudí a provede kritiku u vybraných skladeb a žák vyjádří svůj vlastní názor, argumentuje na základě svých znalostí a vědomostí a toleruje názor druhých.

Vědomosti: Žák (na základě poslechu) popíše výrazové prostředky vybraných skladeb.

Dovednosti: Žák posoudí a provede kritiku u vybraných skladeb a žák vyjádří svůj vlastní názor, argumentuje na základě svých znalostí a vědomostí a toleruje názor druhých.

Prostředky:

- pojmy: lidová píseň, improvizace, folklor, zážitek, poslech

- výukové metody: slovní, praktické, názorně–demonstrační

- pomůcky: reproduktory, PC, psaní potřeby, interaktivní tabule, dataprojektor, reproduktory, papír

- Zadání a popis metodického listu:

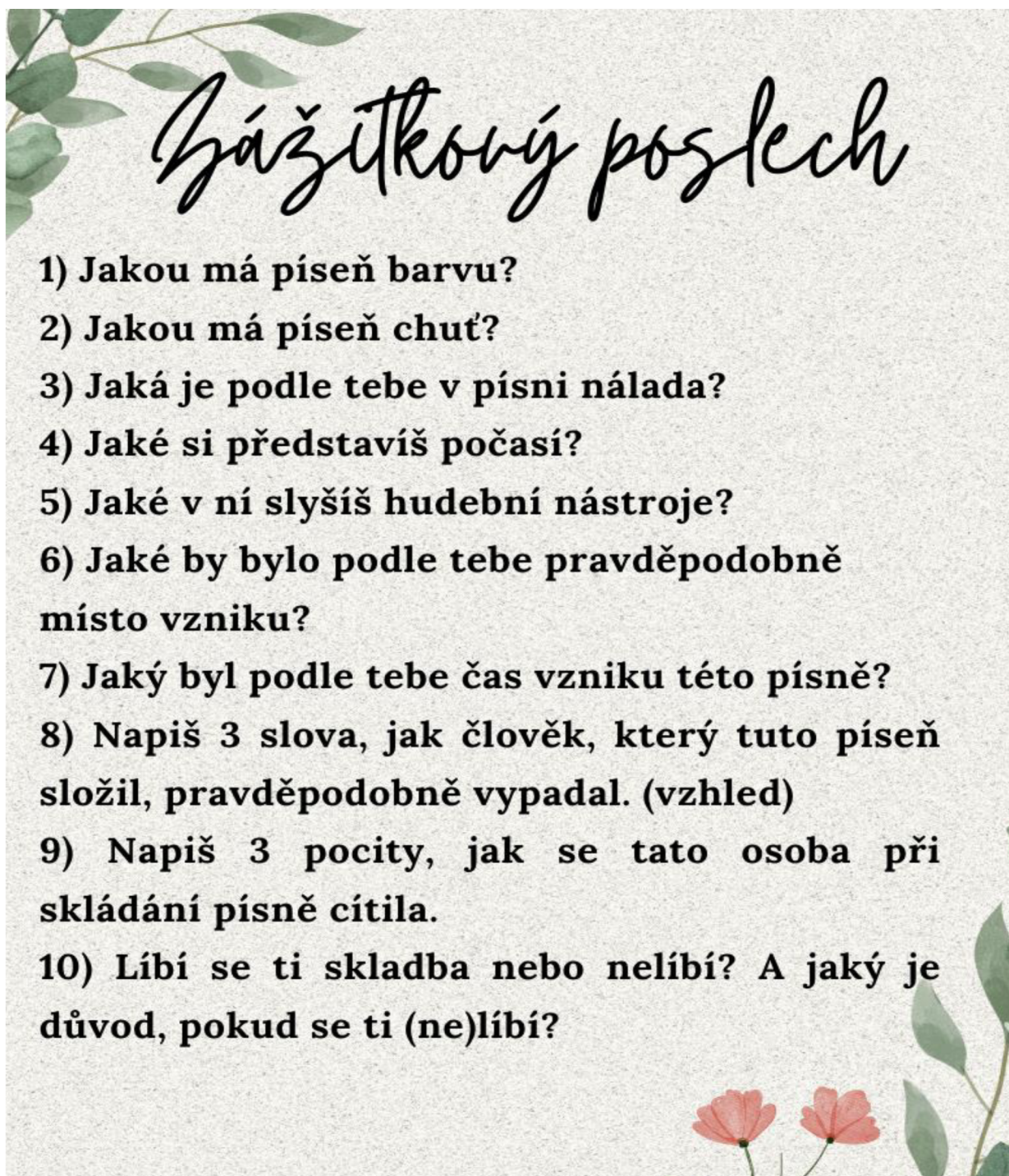
a) Ukázky lidových písní: Žákům pustíme dvě lidové písně, jedna bude v mollové tónině a druhá v durové. Je vhodnější začít s ukázkou, která je v mollové tónině, durová v nich poté zanechá veselejší a pozitivnější pocity. Pro tento účel jsme tedy vybrali regionální lidové písně: Ovečky zaběhnuté⁸⁴ a Rež, rež, rež.⁸⁵

---

⁸⁴ Fleret Jarmila Šuláková – Ovečky zaběhnuté. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=YR354NgFu5E>

⁸⁵ CM Zádruha – Rež, rež, rež. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=4INbBfnHr6E>

b) Žákům buď vytiskneme nebo promítneme na tabuli **seznam otázek**:

Žáci si zaznamenávají své odpovědi na papír. Nejdříve nemusí chápat, jak mohou u písni vnímat barvu, chuť, náladu a další zmíněné položky, proto jim vysvětlíme, že tyto otázky vyžadují zapojení jejich vlastní představivosti. Žákům také vysvětlíme, že při vyplňování odpovědí se jedná o jejich subjektivní názor a dáváme důraz na to, že žádný názor není špatný, protože každý při poslechu vnímáme jinak.

- **Cíl metodického listu:** Využíváme zde hlavně poslechové činnosti. Žáci poslouchají námi vybrané písně a vyplňují při tom pracovní list. Při výběru klademe důraz na to, aby jedna píseň byla v mollové tónině (pro žáky pocitově „smutná“) a druhá v kontrastu s první – v durové tónině (pro žáky pocitově „radostná“). Naším úkolem je však u žáků „vzbudit“ emoce. Cílem tohoto listu je hlavně také to, aby žák zapojil svou vlastní fantazii a vyjádřil svůj vlastní názor, který si obhájí před ostatními. Dalším cílem je rozvíjení hudební představivosti a kreativity u žáků.

3.7 List č. 7 – Jak dobře znáš valašské nářečí?

- **Plán metodického listu:**

Téma hodiny: Jak dobře znáš valašské nářečí?

Očekávaný výstup dle ŠVP: HV-9-1-02p, HV-9-1-03p *Žák interpretuje vybrané lidové a umělé písně*

- rozlišuje lidovou hudbu s důrazem na regionální hledisko

Mezipředmětové vztahy, průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova. Propojení s předmětem ČJ – literatura (souvislost s ÚLS).

Klíčové kompetence: k učení, občanské, komunikativní

Typ hodiny: kombinovaná, hodina osvojování, opakování a upevňování vědomostí a dovedností

Výukové cíle, komplexní cíl: Žák interpretuje vybranou lidovou píseň, pochopí její význam a funkci nářečních slov v textu, najde význam slov ve slovníku a následně uvede další příklady.

Vědomosti: Žák pochopí funkci a význam nářečních slov v textu.

Dovednosti: Žák interpretuje vybranou lidovou píseň, najde význam slov ve slovníku a následně uvede další příklady.

Prostředky:

- pojmy: lidová píseň, valašská lidová píseň, interpretace, Jarmila Šuláková, dialekt, nářečí, folklor, ústní lidová slovesnost

- výukové metody: slovní, praktické, názorně–demonstrační

- pomůcky: vybraný hudební nástroj, psaní potřeby, interaktivní tabule, dataprojektor, zpěvník

- Zadání a popis metodického listu:

V tomto metodickém listu dochází k propojení s předmětem Český jazyk a literatura. Jedná se zde o práci s pojmem „ústní lidová slovesnost“ (což se může pojit jak s hudební výchovou, tak také s literaturou) a zároveň je zde také propojení s mluvnicí (konkrétně s lexikologií), kdy mají žáci u dialektu určovat významy slov.

a) Výběr písně: Je nutné vybrat vhodnou píseň, která bude obsahovat mnoho nespisovných a nářečních výrazů. Pro tento účel jsme tedy vybrali píseň *A vy páni muzikanti*.

b) Text písně: Žákům píseň⁸⁶ promítneme na tabuli, následně si ji celou společně či každý sám přečteme a společně s žáky budeme hledat nespisovné výrazy slov. Neznámá a nespisovná

---

⁸⁶ *Já, písnička 2: zpěvník pro žáky základních škol*. II. díl, Pro 5.-9. třídu. 3. vyd. Cheb: Music Cheb, 2002, s. 7.

slova zakroužkujeme a vypíšeme je na tabuli. S žáky pomocí *Slovníku valašského nářečí*⁸⁷ vysvětlíme nespisovná a neznámá slova. Můžeme se žáků zeptat, jaká další (ne)známá valašská slova existují, která například oni sami doma používají. Dále určíme funkci a význam těchto slov v písni, vedeme žáky k uvědomění, proč jsou slova užitá v nářečí.

A VY, PÁNI MUZIKANTI

Moravská z Valašska

(Doprovod: 5)

Svižně

1. A vy, pá-ni mu-zi-kan-ti, přiš-la sem vas je-do-vať,
za-hraj-te ně tú-to pí-seň, ke-rú vám, bu-du zpí-vať.

Šte-muj-te si mu-zi-ku, pod-la mé-ho ja-zy-ku,
vy ste vše-ci gro-bi-á-ni, já vám i-náč ne-řek-nu.

2. Najprve budu jedovať teho s tymba huslami,
ten by býi dobře udělál, dyby býi ostál doma,
z huslami sa pochlubil, leda peněz nalúdíi,
ten by býi dobře udělál, dyby tu býi nechodil.

3. A ten šelma s tú píšťalkú, ten sa enem usmívá,
temu je tak dycky dobře, dyž si sem tam zhovívá;
on by šél rád do nebe, ale on tam nebude,
protože tam s píšťalkama nepúšťajú do nebe.

4. Cymbalista na svůj cymbál, ten dycky zhusta pere,
dyž mu chlapani dobře plaťá, on sa enem usměje,
praví svým kamarádům: Dávám vám takú radu,
dyž vám chlapani dobře plaťá, hrajte jen bez ohledu.

5. Muzikanti, to sú chlapani, dostanú sa do nebe
mezi svaté chocholaté, co dělajú he, he, he;
najprv půjde huslista a za ním cymbalista,
najposledy na púl kozi ponese sa basista.

⁸⁷ KAZMÍŘ, Silvestr (ed.). *Slovník valašského nářečí*. Vsetín: Dalibor Malina, 2001.

c) Kontext s Valašskem a hudební osobností: Před žáky zmíníme, že tuto píseň na Valašsku interpretovala Jarmila Šuláková. Žáků se můžeme zeptat, zda o této zpěvačce lidových písní ví nějaké informace a zda znají i jiné písně, které interpretovala.

d) Poslech písně: Následuje poslech této písně na YouTube v podání již zmíněné Jarmily Šulákové.⁸⁸ Žákům můžeme zadat, aby se soustředili na hudební nástroje, které slyší. Nakonec bychom se dobrali k tomu, že se jedná o typické lidové nástroje, které často bývají v seskupení cimbálových muzik.

e) Nácvik písně: Následoval by nácvik této písně. Zvolili bychom si buď intonační či imitační metodu a po částech bychom žáky tuto píseň naučili. Nakonec bychom si ji zazpívali za doprovodu klavíru či jiného možného hudebního nástroje. Žáků bychom se na závěr mohli zeptat, jaké další podobné valašské lidové písně znají. Na konci vyučovací hodiny provedeme reflexi.

- **Cíl metodického listu:** Využíváme zde poslechovou a vokální činnost. Díky písni ve valašském nářečí si žáci osvojí jak samotnou píseň, tak také určité výrazy valašského nářečí. Hlavním cílem je, aby žáci pochopili funkci a význam nářečních slov v textu a chápali důležitost nářečí pro lidovou píseň. Dalším cílem je také uvědomování si kulturního regionálního bohatství a rozvíjení hodnot a postojů žáků.

---

⁸⁸ A vy páni muzikanti. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=d3A77m2_YZc

3.8 Další návrhy pro vytvoření metodických listů

3.8.1 Inspirace lidových písní v tanci

Lidové písně a lidové tance jsou obecně součástí lidové hudby. V tomto metodickém listu bychom tedy do výuky začlenili základní lidové tance, kterými jsou polka a valčík. Podmínkou úspěšného metodického listu by byla zvolena vhodná píseň v určitém rytmu. Například u lidového tance – polky, bychom vybrali píseň Už ty pilky dořezaly. S žáky bychom mohli společně vymýšlet různou choreografii, anebo žáky rozdělit do skupin a samotné skupiny by tvořily určitou choreografii. V souvislosti s výukou hudebních dějin, bychom mohli inspiraci lidových písní v tanci použít u vybraných hudebních skladatelů, např. u Antonína Dvořáka s jeho dílem Slovanské tance nebo u Bedřicha Smetany – České tance anebo u Leoše Janáčka v jeho díle Lašské tance. Mimo to bychom do výuky také mohli zařadit další regionální tance jako například točená či odzemek. Cílem tohoto metodického listu by byl u žáků rozvoj hudebně–pohybové dovednosti, při vymýšlení choreografie bychom rozvíjeli jejich kreativitu a tvořivost a také smysl pro improvizaci.

3.8.2 Tvoření vlastního textu na melodii lidové písně

V tomto metodickém listu by žáci tvořili vlastní text na melodii vybrané lidové písně. Vybrali bychom například lidovou píseň Ach synku, synku a zadali bychom žákům, aby vytvořili vlastní text na tuto píseň. Mohli bychom jim ukázat příklad nebo bychom mohli společně otextovat první sloku této písně. Při tom bychom dávali důraz na rytmizaci písně, aby žáci při tomto úkolu zvolili vhodný rým. S žáky bychom mohli diskutovat o volbě tématu, mohli bychom jim zadat například téma prázdnin a oni by vymýšleli verše týkající se prázdnin. Pokud by s tímto zadáním byly potíže a žáci by tento úkol nezvládali, mohli bychom je spojit do skupin, aby si vzájemně pomáhali. Následně by mohli pomocí drobných doprovodných nástrojů nacvičit jak hudební doprovod, tak také jednoduchou choreografii. Cílem by zde bylo rozvíjení hudebně–pohybové složky, rozvoj rytmického citění a smyslu pro rytmus, dále také rozvoj kreativity a tvořivosti, a hlavně improvizací složky.

4 Realizace projektové výuky a zhodnocení efektivity metodických listů

V této poslední kapitole je popsána realizace projektové výuky, využití vytvořených metodických listů a následné zhodnocení efektivity těchto listů. Výuka probíhala na 2. stupni Základní školy v Hošťálkové pod vedením Ing. Slavomíry Zbrankové a Mgr. Jany Markové. Vzhledem k množství akcí školy ke konci školního roku, výukových hodin na této škole proběhlo celkem 7. Avšak do budoucna máme v plánu si metodické listy odzkoušet také na jiných základních školách, v jiných ročnících. Zhodnocení efektivity probíhalo nejdříve prostřednictvím dotazníku pro učitele a poté formou reflexe vyučující.

4.1 Realizace 1. hodiny – Metodický list č. 6

- **Popis vyučovací hodiny:** Výuka této hodiny probíhala dne 6. června 2024 ve třídě 7. A. Byl zde použit metodický list č. 6 – Zážitekový poslech lidové písně. Na začátku hodiny proběhlo představení vyučující, zápis do třídní knihy a byly oznámeny cíle, kterých má být dosaženo. Poté vyučující představila metodický list a vysvětlila následující aktivity a činnosti, které jsou v metodickém listu obsaženy. Proběhlo krátké opakování týkající se lidové písně a jejích znaků, co žáci již o daném tématu vědí. Poté vyučující žákům pustila dvě ukázky – písně *Ovečky zaběhnuté* (poslech č. 1) a *Rež, rež, rež* (poslech č. 2). Žáci si během poslechu zaznamenávali své odpovědi na papír. Po poslechu obou písní následovala krátká diskuse, jaké odpovědi u jednotlivých bodů napsali a proč. Na konci hodiny proběhlo poděkování, rozloučení, shrnutí a také hodnocení ze strany žáků.
- **Reflexe hodiny:** Hodina se podařila naplnit dle přípravy metodického listu. Při poslechu někteří žáci vyrušovali, avšak po napomenutí vyučující se již plně soustředili na poslech ukázek. Žáci se tedy aktivně soustředili na poslech a na zaznamenávání svých odpovědí. Při vysvětlování zadání někteří žáci nejdříve nechápali, jak určit u písně barvu či chuť, avšak po dovysvětlení vyučující již zadání pochopili a byli nadšení, že mohou u odpovědi psát cokoliv, co je napadne. Po poslechu následovala diskuse, kterou řídila vyučující. Při sdělování svých odpovědí byli žáci komunikativní a sdílní a líbilo se jim, že mohou použít vlastní představivost a mohou vyjádřit svůj názor. V hodině převládala pozitivní atmosféra, klima třídy bylo příjemné, uzpůsobené podmínkám k vyučování. Cíle metodického listu byly naplněny. Někteří žáci spolupracovali méně, někteří více, avšak hodina byla dle názoru vyučující úspěšná.

• Ukázky práce žáků:

Ukázka vyplněného listu u žáka č. 1:

- ①
1. Svazek zelení
  2. hémoroid
  3. přemýšlení
  4. slunce bez mraků
  4. kytara, bubny
  5. pole
  6. 14. století
  7. holka, dlouhé vlasy, hubená
  8. osaměle, zlomeně, smutně
  10. Ne, byla nudná

- ②
- 1) křídla
  - 2) po pivu
  - 3) dobrá
  - 4) slunce
  - 5) lara, bousle
  - 6) slavnost
  - 7) 20. století
  - 8) hluk, lesky, vzhled
  - 10) dobře, veselě, namodřovaně, bláznivě
  10. Jo, bylo to rychle

Ukázka vyplněného listu u žáka č. 2:

- ①
1. Červenou
  2. Sladkou
  3. Dobrá smutná
  4. Hromy, blesky
  5. kytara, bicí
  6. Valašsko
  7. večer
  8. smutnější
  9. dobře
  10. Ne, není to můj styl písní

- ②
1. Hnědou
  - 2.
  3. Dobrá
  4. Slučko
  5. Flétna
  6. U potoka
  7. Den
  8. Dobře, hodně šťastný
  9. Šťastně
  10. Jo líbí, chytlavá, šťastná

- Zhodnocení efektivity podle dotazníku pro učitele:

Dotazník pro učitele – Zhodnocení efektivity metodických listů ve výuce

Metodický list č. 6 – Zážitekový poslech lidové písně

Třída: 7. A

Datum: 6. 6. 2024

Odborný dohled: Ing. Slavomíra Zbranková

- Soustředění žáků ve výuce:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- Využití pomůcek a didaktické techniky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- organizace hodiny, časové rozvržení aktivit:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- motivace žáků:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- pracovní atmosféra a klima třídy:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- přiměřenost metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- vhodnost metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- odborná náročnost metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- efektivita metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

Případné souhrnné vyjádření učitele:

.....

.....

.....

V Hošťálkové dne 6.6......

Podpis učitele: .....

4.2 Realizace 2. hodiny – Metodický list č. 6

- **Popis vyučovací hodiny:** Dne 6. června 2024 proběhla vyučovací hodina ve třídě 7. B, během které byl užit metodický list číslo 6 – Zážitekový poslech lidové písně. Za začátku hodiny se vyučující představila, zapsala zmíněné téma do třídní knihy a oznámila cíle, kterých by mělo být dosaženo. Následně představila metodický list a vysvětlila aktivity a úkoly, které list obsahoval. Ještě před samotným poslechem proběhlo krátké opakování týkající se lidové písně a jejich charakteristických znaků, které se žáci již v předchozím ročníku učili. Poté vyučující pustila dvě ukázky, písně *Ovečky zaběhnuté* (poslech č. 1) a *Rež, rež, rež* (poslech č. 2). Během poslechu si žáci zapisovali své odpovědi na papír. Po přehrání ukázek následovala krátká diskuse, během níž žáci sdíleli své odpovědi a vysvětlovali, proč zvolili právě tyto odpovědi. Na konci hodiny proběhlo poděkování, rozloučení, shrnutí a také hodnocení ze strany žáků. Žáky aktivity bavily, díky tomu žáci lépe uchopili dané téma lidových písní a upevnili si nabyté znalosti prostřednictvím diskuse a sdílení myšlenek.
- **Reflexe hodiny:** Vyučující záměrně zvolila stejný metodický list jako v předchozí hodině a třídě. Chtěla tímto totiž porovnat spolupráci a aktivitu daných tříd vzhledem k metodickému listu. I tato hodina se zdařila naplnit dle přípravy metodického listu. Avšak tato třída spolupracovala více, byla více komunikativní, na žácích šlo vidět nadšení do aktivit tohoto metodického listu. I v této třídě se žáci aktivně soustředili na poslech a na zaznamenávání svých odpovědí. Při vysvětlování zadání taktéž někteří žáci nejdříve nechápali, jak vyplnit určité odpovědi, avšak po dovysvětlení vyučující již zadání pochopili. Po poslechu následovala diskuse, kterou řídila vyučující. Při sdělování svých odpovědí byli žáci velice komunikativní a sdílní. Žákům se líbilo, že zde mohou zapojit vlastní fantazii a mohou vyjádřit svůj názor. Někteří žáci byli díky svým odpovědím dokonce vtipní a jiní byli zvědaví, jaké odpovědi mají ostatní. V hodině převládala pozitivní atmosféra, klima třídy bylo příjemné, uzpůsobené podmínkám k vyučování, žáci k sobě byli tolerantní, vstřícní, milí. Cíle tohoto metodického listu byly i v této hodině naplněny. Vyučující tuto hodinu hodnotí taktéž pozitivně, podařila se dle plánu.

- Ukázky práce žáků:

Ukázka vyplněného listu u žáka č. 1:

2)

- 1) stěhl ~~rozhledl~~ černohřídá
- 2) a ~~bláznivě~~ heiká
- 3) šťastná
- 4) do Lunce sáada
- 5) kytara, klarinet, bubny
- 6) ~~vyprávěl~~ ~~o~~ Valašsko někde u nás
- 7) noc 2f. 10. 17:05 - 5. sek.
- 8) starý, ~~mladý~~, černé vlasy
- 9) ~~starej~~ smutná, kanyčeni, a sítě
- 10) Líbí se mi mi protože já znám a je
od z ~~bláznivě~~ Valašska

2)

- 1) duhova
- 2) vyborní, sládků jak cukr
- 3) moc dobrá
- 4) Svítá a je modro a seple
- 5) fléša, barfa, housky
- 6) Valašsko (nevím kde přesně) upřes sady u nás ^{hospoda}
- 7) Jávo přes den
- 8) nic lidí je skládalo, bača, mladí ograči s blábnem
- 9) dobrý šťastně! sdraví
- 10) Ano znám ja líbí se mi protože sam
je lachna

Ukázka vyplněného listu u žáka č. 2:

<u>6.6. 2024</u>		4. B
1,	madrou	1 poslech
2,	hořská	
3,	smatná	
4,	zatažené	
5,	kytara, bubny, housle, fletna, elektrická kytara	
6,	Valašsko, na vesnici	
7,	14 století oběd	
8,	starší, z Valaška, hnědovlasí	
9,	smutek, slzy, hněv	
10,	moc se mi nelíbí nemám ráda takové písničky	

		<u>6.6.24</u>
1,	zelená	2 poslech
2,	sladká	
3,	okvětá	
4,	sluníčko, léto	
5,	housle, cimbal, klarinet	
6,	Valašsko, na vesnici	
7,	12 století na oběd	
8,	starý, vysoký, valašský oblek	
9,	vycerpávající, usměvavá, krásná	
10,	mě se líbí tato písnička hraje na HODKÉJI	

- Zhodnocení efektivity podle dotazníku pro učitele:

Dotazník pro učitele – Zhodnocení efektivity metodických listů ve výuce
Metodický list č. 6 – Zážitekový poslech lidové písně

Třída: 7. B

Datum: 6. 6. 2024

Odborný dohled: Ing. Slavomíra Zbranková

- Soustředění žáků ve výuce:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- Využití pomůcek a didaktické techniky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- organizace hodiny, časové rozvržení aktivit:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- motivace žáků:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- pracovní atmosféra a klima třídy:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- přiměřenost metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- vhodnost metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- odborná náročnost metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- efektivita metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

Případné souhrnné vyjádření učitele:

..... Byly vybrány lidové písně, které žáky zaujaly, což
 ..... považuji za výborný výkon vyučujícího
 .....

V Hošťálkové dne 6.6......

Podpis učitele: [přehledný podpis].....

4.3 Realizace 3. hodiny – Metodický list č. 6

- **Popis vyučovací hodiny:** Realizace této vyučovací hodiny proběhla 10. června 2024 ve třídě 6. A. I v této třídě byl použitý metodický list číslo 6 – Zážitekový poslech lidové písně. To z toho důvodu, abychom mohli porovnat výkony tříd. Na začátku vyučovací hodiny byla vyučující představena, bylo zapsáno zmíněné téma do třídní knihy a byly oznámeny cíle, kterých má být dosaženo. Následně byl představen metodický list a také proběhlo vysvětlení aktivit a úkolů, které se vyskytovaly v metodickém listu. Před samotným poslechem proběhlo krátké opakování týkající se lidové písně a jejích charakteristických znaků, které se žáci učili již na začátku školního roku, kdy probírali téma lidové hudby. Vyučující pustila dvě ukázky, písně *Ovečky zaběhnuté* (poslech č. 1) a *Rež, rež, rež* (poslech č. 2). Během poslechu si žáci zaznamenávali své odpovědi na papír. Po přehrání ukázek následovala krátká diskuse, během níž žáci sdíleli své odpovědi a vysvětlovali, proč zvolili právě tyto odpovědi. Na konci hodiny proběhlo poděkování, rozloučení, shrnutí a také hodnocení ze strany žáků. Žáky aktivity bavily, díky tomuto metodickému listu si lépe osvojili zmíněné lidové písně a uplatnili nabyté znalosti prostřednictvím diskuse a sdílení myšlenek.
- **Reflexe hodiny:** Vyučující opět záměrně zvolila stejný metodický list jako v předchozích hodinách a třídách. Chtěla tímto totiž porovnat míru aktivity daných tříd vzhledem k metodickému listu. I tato hodina se podařila naplnit dle přípravy a plánu metodického listu, avšak nebyla tak úspěšná, jak tomu bylo v sedmých třídách. Někteří žáci v hodině vyrušovali a poslech bavil jen některé z nich. Nesoustředění a nízká aktivita žáků mohlo být zapříčiněno tím, že se jednalo o poslední vyučovací hodinu toho dne. Z počátku žáky sdílení pocitů z poslechu bavilo, avšak pro některé to bylo již zdlouhavé a nedokázali vnímat vyjádřené názory všech spolužáků. I přesto ale byli někteří žáci velice šikovní, komunikativní, aktivně se hlásili, doptávali na zadání apod. Klima třídy bylo pozitivní, převládala dobrá nálada. V této hodině by bylo zpětně ideální zkrátit otázky a vyplnit například pouze prvních pět otázek u zadání. Avšak vyučující i přesto věří, že tento metodický list byl i tak efektivní a že by se příště v této třídě podařil lépe.

- Zhodnocení efektivity podle dotazníku pro učitele:

Dotazník pro učitele – Zhodnocení efektivity metodických listů ve výuce

Metodický list č. 6 – Zážltkový poslech lidové písně

Třída: 6. A

Datum: 10. 6. 2024

Odborný dohled: Mgr. Jana Marková

- Soustředění žáků ve výuce:

výborné velmi dobré dobré nedostatečné

- Využití pomůcek a didaktické techniky:

výborné velmi dobré dobré nedostatečné

- organizace hodiny, časové rozvržení aktivit:

výborné velmi dobré dobré nedostatečné

- motivace žáků:

výborné velmi dobré dobré nedostatečné

- pracovní atmosféra a klima třídy:

výborné velmi dobré dobré nedostatečné

- přiměřenost metodického listu pro žáky:

výborné velmi dobré dobré nedostatečné

- vhodnost metodického listu pro žáky:

výborné velmi dobré dobré nedostatečné

- odborná náročnost metodického listu pro žáky:

výborné velmi dobré dobré nedostatečné

- efektivita metodického listu pro žáky:

výborné velmi dobré dobré nedostatečné

Případné souhrnné vyjádření učitele:

DOPORUČENÍ – PROMYSLET ORGANIZACI ZÁVĚREČNÉHO
ZHODNOCENÍ

V Hošťálkové dne 10.6.

Podpis učitele:

4.4 Realizace 4. hodiny – Metodický list č. 7

- **Popis vyučovací hodiny:** Realizace této vyučovací hodiny proběhla 10. června 2024 ve třídě 6. C. V této hodině byl použit metodický list číslo 7 – Jak dobře znáš valašské nářečí? Na začátku hodiny byla vyučující představena, bylo zapsáno zmíněné téma do třídní knihy a byly oznámeny cíle, kterých má být dosaženo. Následně byl představen metodický list a také proběhlo vysvětlení aktivit a úkolů, které se vyskytovaly v metodickém listu. Ještě před plněním úkolů se vyučující žáků zeptala, co již ví o lidové písni. Žáci odpovídali, že lidová píseň nemá autora (oproti písni umělé – autorské), dále zmiňovali, že se šířila ústně z generace na generaci a následně vyjmenovali druhy lidových písní. Poté vyučující žákům promítla na interaktivní tabuli píseň *A vy páni muzikanti*. Žáci se střídali ve čtení všech slok písně a po každé sloce spolu s vyučující zmiňovali nespisovné výrazy a odhadovali významy těchto slov. Zmíněná nespisovná a žákům neznámá slova byla vyhledána ve slovníku a byl objasněn jejich význam. Na závěr žáci došli k uvědomění, proč jsou zmiňovaná slova ve valašském nářečí a jakou mají v písni funkci. Vyučující se zeptala na další slova ve valašském nářečí a žáci jmenovali výrazy, které například běžně užívají doma, v mluvě se svými rodiči či prarodiči. Dále vyučující pracovala s kontextem písně, zeptala se žáků, zda ví, kdo píseň přezpíval a zda o této valašské zpěvačce (Jarmile Šulákové) ví nějaké další informace. Žáci odpovídali a poté se soustředili na poslech této písně, kdy jejich úkolem bylo zaměřit se na hudební nástroje v ukázce. Závěrem žáci tuto píseň pomocí doprovodu vyučující zazpívali. Na konci vyučovací hodiny proběhlo rozloučení, poděkování, shrnutí a také hodnocení ze strany žáků. Žáky aktivity bavily, díky tomuto metodickému listu si lépe osvojili zmíněné lidové písně a uplatnili nabyté znalosti prostřednictvím diskuse a sdílení myšlenek.
- **Reflexe hodiny:** Žáci byli aktivní, s vyučující spolupracovali, byli komunikativní, sdílní, nebáli se vyjádřit vlastní názor, ani udělat chybu, což vyučující uvítala. Avšak chybou vyučující bylo, že měla pouze jeden slovník, který si žáci střídali a hledali významy neznámých slov. Žáky nejvíce bavilo, když mohli říct, jaké nářeční výrazy používají doma. Klima třídy bylo příjemné, vládla pozitivní nálada, žáky aktivity velice bavily. Díky tomuto metodickému listu si žáci tuto lidovou píseň osvojili a uvědomili si význam a funkci nářečních slov v písni. Na závěr proběhlo rozloučení, zhodnocení hodiny (i ze strany žáků), vyučující žákům za jejich aktivní práci pochválila a poděkovala jim.

- Zhodnocení efektivity podle dotazníku pro učitele:

Dotazník pro učitele – Zhodnocení efektivity metodických listů ve výuce
Metodický list č. 7 – Jak dobře znáš valašské nářečí?

Třída: 6. C

Datum: 10. 6. 2024

Odborný dohled: Mgr. Jana Marková

- Soustředění žáků ve výuce:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- Využití pomůcek a didaktické techniky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- organizace hodiny, časové rozvržení aktivit:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- motivace žáků:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- pracovní atmosféra a klima třídy:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- přiměřenost metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- vhodnost metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- odborná náročnost metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- efektivita metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

Případné souhrnné vyjádření učitele:

.....
 DOPORUČENÍ - PROMYSLEJ EFEKTIVNĚJŠÍ VYHLEDAVÁNÍ
 VE SLOVNÍKU
 .....

V Hošťálkové dne 10.6. ....

Podpis učitele: .....

4.5 Realizace 5. hodiny – Metodický list č. 5

- **Popis vyučovací hodiny:** V této vyučovací hodině, která proběhla dne 13. 6. 2024 ve třídě 7. A, se uplatnil metodický list č. 5 – Lidové písně v současnosti. Na začátku vyučování proběhlo pozdravení, zapsání tématu do třídní knihy a byly oznámeny cíle, kterých má být dosaženo. Byl představen metodický list a představení aktivit – kvízů, které žáci následně plnili. Ještě před plněním kvízů proběhlo souhrnné opakování týkající se lidové písně. Žáci odpovídali na otázky, co o lidové písni ví, jak se šířila, jaké jsou druhy písní a také jaký je opak lidové písně. Následovalo plnění zmiňovaných kvízů. Vyučující pořadí kvízů kvůli nefungující technice přehodila, a tak byl první kvíz poslechový. Žáci se tedy aktivně soustředili na poslech vybraných ukázek lidových písní a na papír zaznamenávali, jak se písně jmenují. Jednalo se o všeobecně známé lidové písně, ale také o písně regionální, valašské lidové. Po poslechu následovala kontrola názvů lidových písní. Žáci společně s vyučující vyhodnotili poslechový kvíz. Dále navazoval kvíz, při kterém žáci použili své mobilní telefony. Na interaktivní tabuli byl promítnut kvíz v aplikaci Kahoot, kdy si žáci naskenovali QR kód, a tím se tak připojili do hry. Na tabuli se žákům zobrazovala časomíra a zadání, podle kterého pak ve svém telefonu klikli na správnou odpověď. Po tomto kvízu proběhlo rozloučení, poděkování a zhodnocení hodiny. Díky tomuto metodickému listu si žáci lépe osvojili a uplatnili své nabyté znalosti týkající se lidové písně a folkloru obecně.
- **Reflexe hodiny:** Oba kvízy žáky velice bavily. Žáci byli aktivní, plně soustředění, a komunikativní. Jelikož ve vyučování běžně nemohou používat své mobilní telefony, byli velice překvapení, když vyučující řekla, ať si vytáhnou své mobilní telefony. Při poslechovém kvízu si žáci občas nemohli vzpomenout na název znějící lidové písně, a tak napsali alespoň jejich tip či kousek textu lidové písně. Vyučující byla překvapená, že většina žáků všechny lidové písně znala. Poslechový kvíz žáky velice bavil, avšak větší nadšení žáci pocíťovali u kvízu Kahoot. Žáci mezi sebou soutěžili a tím byli k této aktivitě velice motivovaní. Klima třídy bylo tedy příjemné, pozitivní, převládala dobrá a soutěživá nálada. Vyučující se podařilo naplnit cíl metodického listu, u poslechového kvízu žáci rozvíjeli svou dovednost rozeznat lidové písně a u kvízu Kahoot si osvojili své nabyté znalosti a vědomosti týkající se této problematiky.

- Ukázky práce žáků:

Ukázka vyplněného poslechového kvízu u žáka č.1:

1. Vysoký Jalovec ✓
2. Co ste hasiči ✓
3. beskyde ✓
4. ~~š~~ - Čerešně ✓
5. černé oči jdete spát ✓
6. holka modrooka ✓
7. jede jede poštovní panáček ✓
8. Kalamajka ✓
9. - X
10. Rež rež rež (to pivoce chodila na kareng volky)

Ukázka vyplněného poslechového kvízu u žáka č.2:

1. Vysoký Jalovec ↑
2. Co ste hasiči ↑
3. Beskyde Berhyolp ↑
4. ~~š~~ Čerešničky ✓ ↑
5. Černé oči jdete spát ↑
6. holka modrooha ↑
7. jede jede poštovní panáček ↑
8. ~~šla panenka do zela tominka~~
9. vino vínečo 0,5 0,5 ↑
10. Rež rež rež ↑

9

- Zhodnocení efektivity dle dotazníku pro učitele:

Dotazník pro učitele – Zhodnocení efektivity metodických listů ve výuce

Metodický list č. 5 – Lidové písně v současnosti

Třída: 7. B

Datum: 13. 6. 2024

Odborný dohled: Ing. Slavomíra Zbranková

- Soustředění žáků ve výuce:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- Využití pomůcek a didaktické techniky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- organizace hodiny, časové rozvržení aktivit:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- motivace žáků:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- pracovní atmosféra a klima třídy:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- přiměřenost metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- vhodnost metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- odborná náročnost metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- efektivita metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

Případné souhrnné vyjádření učitele:

..... Děti mezi sebou soutěžily, atmosféra by se
 ..... dala krájet, jak to bylo napínací a děh to
 ..... prožívaly. Hodina rychle utekla a byla skutečně připravena
 i vedena.

V Hošťálkové dne 13.6. ....

Podpis učitele: .....

4.6 Realizace 6. hodiny – Metodický list č. 5

- **Popis vyučovací hodiny:** Ve vyučovací hodině konané dne 13. června 2024 ve třídě 7. B byl použit opět metodický list č. 5 – Lidové písně v současnosti. Opět z toho důvodu, aby mohla autorka porovnat výkony tříd 7. A a 7. B. Na začátku vyučující žáky přivítala, zapsala téma do třídní knihy a oznámila žákům cíle, kterých by měli dosáhnout. Poté představila metodický list a vysvětlila aktivity – kvízy, které žáci budou během hodiny plnit. Před samotným plněním kvízů proběhlo opakování týkající se lidové hudby a konkrétně lidové písně. Následoval poslechový kvíz. Žáci se aktivně soustředili na poslech vybraných ukázek, přičemž si na papír zaznamenávali odpovědi, o jaké lidové písně se jedná. Jednalo se stejný poslechový kvíz jako v předchozí hodině a třídě, žáci tedy hádali jak všeobecně známé lidové písně, tak také písně valašské lidové. Po poslechu proběhla kontrola a vyhodnocení tohoto kvízu. Navazoval kvíz, při kterém žáci využili své mobilní telefony. Na interaktivní tabuli byl promítnut kvíz v aplikaci Kahoot, kam se žáci připojili naskenováním QR kódu. Na tabuli se jim zobrazovala časomíra a zadání, na základě kterého ve svých telefonech vybírali správnou odpověď. Na závěr proběhlo rozloučení, zhodnocení hodiny, poděkování a udělení pochvaly žákům za jejich spolupráci. I v této třídě si žáci díky tomuto metodickému listu osvojili a upevnili své znalosti týkající se lidové písně a folkloru obecně.
- **Reflexe hodiny:** I v této třídě kvízy žáky velice bavily, avšak v této třídě bylo ještě větší nadšení než ve třídě 7. A. Žáci byli soustředění, komunikativní, soutěživí, plně aktivní a taktéž byli překvapeni, když vyučující řekla, ať si vytáhnou své mobilní telefony. Při poslechovém kvízu se žáci občas mezi sebou bavili, ale to protože si nemohli vzpomenout na názvy některých písní. Avšak i v této třídě byl pozitivní výsledek poslechového kvízu, většina určila lidové písně správně. Míra nadšení ještě více stoupla v následujícím kvízu Kahoot. Nálada třídy byla pozitivní, žáci byli velice soutěživí. Občas se překřikovali, někteří totiž bouřlivě prožívali emoce u výsledků kvízu Kahoot. I v této třídě měl tedy metodický list veliký úspěch, jak u žáků, tak u vyučující, která na hodinu dohlížela. Na konci hodiny proběhlo zhodnocení. Aktivity byly pro žáky velice zábavné a chtěli další kvíz. Někteří žáci si dokonce prozpěvovali známé melodie lidových písní, které se objevily v poslechovém kvízu.

• Ukázky práce žáků:

Ukázka vyplněného poslechového kvízu u žáka č.1:

1. vysoký jalovec ✓+1b
2. Co jste hasiči ✓+1b
3. Beskyde Beskyde ✓+1b
4. Čerešničky čerešničky ✓+1b
5. černé oči běžte spát ✓+1b
6. Holka modrooká ✓+1b
7. jede jede poštovský panáček ✓+1b
8. kalá majka mik mik mik ✓+1b
9. víněčko bílé ✓+1b
10. řez řez řez ✓+1b

ROMAN

Ukázka vyplněného poslechového kvízu u žáka č.2:

1. Vysoký jalovec 1b
2. Co jste Hasiči 1b
3. Beskyde, Beskyde 1b
4. Čerešničky, Čerešničky ~~čerešničky~~ ✓
5. Černé oči ✓
6. Holka modrooká ✓
7. jede, jede poštovský panáček ✓
8. kalá majka ✓
9. víněčko bílé ~~řez řez řez~~ ✓
10. ~~kně kně~~ kačena ✓

- Zhodnocení efektivity dle dotazníku pro učitele:

Dotazník pro učitele – Zhodnocení efektivity metodických listů ve výuce

Metodický list č. 5 – Lidové písně v současnosti

Třída: 7. A

Datum: 13. 6. 2024

Odborný dohled: Ing. Slavomíra Zbranková

- Soustředění žáků ve výuce:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- Využití pomůcek a didaktické techniky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- organizace hodiny, časové rozvržení aktivit:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- motivace žáků:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- pracovní atmosféra a klima třídy:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- přiměřenost metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- vhodnost metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- odborná náročnost metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

- efektivita metodického listu pro žáky:

výborné   velmi dobré   dobré   nedostatečné

Případné souhrnné vyjádření učitele:

Žáci byli velmi motivováni, soutěživi, aktivita je
 velmi zajímavá, navíc byli nuceni přemýšlet

V Hošťálkové dne 13. 6. ....

Podpis učitele: .....

4.7 Realizace 7. hodiny – Metodický list č. 5

- **Popis vyučovací hodiny:** I v této vyučovací hodině, která proběhla 14. června 2024, byl ve výuce použit metodický list č. 5 – Lidové písně v současnosti. Tento list byl použit potřeby, avšak opět z důvodu srovnání míry efektivity listu a aktivity mezi třídami. Na počátku hodiny vyučující žáky uvítala, zapsala zmíněné téma do třídní knihy a oznámila žákům cíle, kterých by měli během hodiny dosáhnout. Následně představila metodický list týkající se lidových písní v současnosti, a ještě před samotným řešením kvízů s žáky formou diskuse zopakovala téma lidové písně a lidové hudby. Následoval poslechový kvíz, kdy žáci poslouchali vybrané ukázky a zaznamenávali na papír, o jakou lidovou píseň nebo valašskou lidovou píseň se jedná. Proběhlo vyhodnocení poslechového kvízu. Poté se žáci prostřednictvím QR kódu připojili do kvízu Kahoot. Na tabuli se jim zobrazovala časomíra a zadání, na základě kterého ve svých telefonech vybírali správné odpovědi. Na závěr proběhlo poděkování, rozloučení a zhodnocení hodiny. Díky tomuto metodickému listu si žáci v poslechovém kvízu rozvíjeli svou poslechovou dovednost rozeznat lidové písně a v digitálním kvízu Kahoot si žáci upevnili své znalosti a vědomosti o lidové hudbě a folkloru.
- **Reflexe hodiny:** Tak jako v 7. třídách, i v této třídě měl tento metodický list úspěch. I zde byly kvízy pro žáky zábavné, dokonce byli někteří žáci více nadšení a soustředění než žáci v ostatních třídách. Někteří žáci při kvízech opět bouřlivě projevovali své emoce. Co se týká míry soutěživosti v této třídě, byla ze všech zmiňovaných tříd největší. Třídní klima bylo příjemné, pozitivní, i v této třídě se občas žáci překřikovali. Při vyhodnocování poslechového kvízu si někteří žáci potichu prozpěvovali melodie zmiňovaných písní. Avšak co se týká poslechového kvízu ve srovnání se sedmou třídou, většina žáků šesté třídy neznala všechny lidové písně. Při digitálním kvízu se žákům dařilo, někteří žáci měli problém s načtením webové stránky Kahoot, avšak potíže odezněly a žáci nadšeně pokračovali v plnění kvízu. Žáci byli velice nadšení a plně soustředění, i vyučující si kvízy pochvalovala. Tedy i v této třídě bylo použití tohoto metodického listu úspěšné. Na závěr proběhlo zhodnocení, rozloučení a pochválení žáků za jejich spolupráci a aktivitu v hodině.

• Ukázky práce žáků:

Ukázka vyplněného poslechového kvízu u žáka č.1:

1. Vysoký javolec 1b	6. Holka modrooka 1b
2. Laska hasiči 1b	7. jede jede poštovní panaček 1b
3. Beskyde Bryskyde 1b	8. ošnil se kominík 0,5b
4. šesničky šesně 1b	a. víno 0,5b
5. černé oči 1b	10. 0b
- 8b

Ukázka vyplněného poslechového kvízu u žáka č.2:

1. vysoký javolec ✓	
2. ✗ co jste hasiči	
3. beskyde, beskyde ✓	
4. čerešničky, čerešničky, čerešně ✓	
5. černé oči jdete spát ✓	
6. holka modrooká ✓	
7. jede, jede poštovský panaček ✓	
8. ~~víno~~ kominík 0,5 ✓	
9. ✗ vínečko bílé	
10. ✗ rež, rež, rež	6,5b

- Zhodnocení efektivity dle dotazníku pro učitele:

Dotazník pro učitele – Zhodnocení efektivity metodických listů ve výuce
Metodický list č. 5 – Lidové písně v současnosti

Třída: 6. B

Datum: 14. 6. 2024

Odborný dohled: Mgr. Jana Marková

• Soustředění žáků ve výuce:	výborné	(velmi dobré)	dobré	nedostatečné
• Využití pomůcek a didaktické techniky:	(výborné)	velmi dobré	dobré	nedostatečné
• organizace hodiny, časové rozvržení aktivit:	(výborné)	(velmi dobré)	dobré	nedostatečné
• motivace žáků:	(výborné)	velmi dobré	dobré	nedostatečné
• pracovní atmosféra a klima třídy:	(výborné)	(velmi dobré)	dobré	nedostatečné
• přiměřenost metodického listu pro žáky:	(výborné)	velmi dobré	dobré	nedostatečné
• vhodnost metodického listu pro žáky:	(výborné)	velmi dobré	dobré	nedostatečné
• odborná náročnost metodického listu pro žáky:	(výborné)	velmi dobré	dobré	nedostatečné
• efektivita metodického listu pro žáky:	výborné	(velmi dobré)	dobré	nedostatečné

Případné souhrnné vyjádření učitele:

.....

.....

.....

V Hošťálkové dne 14. 6. ....

Podpis učitele: .....

4.8 Zhodnocení efektivity metodických listů

Vybrané metodické listy byly otestovány v hudební výchově na 2. stupni Základní školy v Hošťálkové. Výuka probíhala pod vedením Ing. Slavomíry Zbrankové a Mgr. Jany Markové. Na této škole proběhlo celkem 7 vyučovacích hodin. Původním plánem bylo odučit co více vyučovacích hodin a vyzkoušet si všechny metodické listy, avšak vzhledem k časové náročnosti a vzhledem k množství akcí školy na závěr školního roku, realizace všech metodických listů bohužel nebyla možná. Z toho důvodu jsme tedy zvolili pouze některé z metodických listů. Do paralelních tříd jsme záměrně vybrali stejné metodické listy, abychom porovnali míru aktivity a efektivity metodických listů u žáků daných tříd. Dále jsme také srovnávali ročníky mezi sebou, použili jsme tedy stejný metodický list jak v 6., tak poté i v 7. třídě.

Jelikož jsme u žáků neočekávali takový zájem, výsledky týkající se efektivity metodických listů nás pozitivně překvapily. Většina použitých metodických listů byla pro žáky velice zábavná, byli pozitivně motivovaní a při plnění metodických listů s vyučující aktivně a soustředěně spolupracovali. I když v některých třídách metodické listy nevyšly dle původního plánu, i přesto věříme, že v každé třídě byly metodické listy pro žáky alespoň minimálně efektivní.

Plně si uvědomujeme testování malého vzorku, avšak v budoucnu je v plánu si metodické listy odzkoušet také na jiných základních školách a ročnících ve valašském regionu. Jsme také přesvědčeni, že metodické listy (s menšími obměnami v jejich zadání) by mohly být použity i v jiných regionech. Mohly by být použity i jiné lidové písně, které se vážou na daný region anebo jiné metody či aktivity, které by pedagogům vzhledem k jejich regionu více vyhovovaly. Mimo jiné jsme si těmito metodickými listy ověřili důležitost lidových písní pro uchování a rozvíjení valašského folkloru a obecně kulturních tradičních hodnot.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývá tématem Valašský folklor a jeho využití v hudební výchově na 2. stupni základních škol. Hlavním cílem bylo zjistit míru výskytu folkloru v kurikulárních dokumentech (RVP, ŠVP) a navrhnout metodické listy pro větší začlenění folkloru do výuky HV.

V první části práce byl představen valašský folklor, jeho charakteristika, hudební osobnosti a tělesa valašského regionu. V další části práce následovala analýza zastoupení folkloru v Rámcovém a Školním vzdělávacím programu, které potvrdily původní předpoklad o nízké míře výskytu folkloru v kurikulárních dokumentech. Jako řešení v další části byla navržena projektová výuka s využitím předem připravených metodických listů zaměřených na valašský folklor a lidovou píseň. Tyto materiály byly následně otestovány realizací ve výuce na ZŠ Hošťálková. Závěrečné zhodnocení efektivity prostřednictvím dotazníku pro vyučující ukázalo, že navržené metodické listy vedou k úspěšnému osvojení a upevnění znalostí žáků o folkloru dané oblasti. Jsme si plně vědomi toho, že pro zhodnocení efektivity těchto metodických listů by byla vhodnější delší doba, avšak do budoucna bychom v tomto testování chtěli pokračovat a vyzkoušet tyto metodické listy také i na jiných základních školách ve valašském regionu.

Tato diplomová práce z části navazovala na autorčinu bakalářskou práci, avšak tato práce obsahuje větší pedagogické a praktické zaměření. Celkově tak práce splnila svůj hlavní cíl, byly poskytnuty metodické listy pro lepší začlenění (nejen valašského) folkloru do hudební výchovy na 2. stupni ZŠ. Kromě toho tato práce díky charakterizaci folkloru, osobností a hudebních těles, obecně přispěla k rozvinutí většího zájmu o tuto tradiční lidovou kulturu. Výsledky diplomové práce by mohly být využity dalšími pedagogy a také by mohly sloužit jako inspirace k tvorbě podobných listů pro obohacení výuky o prvky regionální lidové hudby. Zároveň práce poukázala na potřebu většího začlenění folkloru do kurikulárních dokumentů v budoucnu. Metodické listy s částečnými obměnami v zadání by mohly být použity i v jiných regionech.

Seznam literatury

1. BALETKA, Ladislav a kol. *Hošťálková 500 let*. Hošťálková: Obecní úřad v Hošťálkově, 2005. ISBN neuvedeno.
2. BITTNEROVÁ, Dana, JANEČEK, Petr (ed.). *Folklor atomového věku: kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Praha: Národní muzeum, 2011. ISBN 978-80-7036-315-7.
3. BUREŠOVÁ, Věra; ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a TICHÁ, Alena. *Písničky a jejich dramatisace*. Ilustroval Josef PALEČEK. Praha: Portál, 2000. ISBN 807178477X.
4. ČERNUŠÁK, Gracian (ed.). *Československý hudební slovník osob a institucí. Svazek druhý, M-Ž*. Bohumír ŠTĚDRONĚ (editor), Zdenko NOVÁČEK (editor). Praha: Státní hudební vydavatelství, 1965. ISBN (Váz.).
5. DAREBAND spol. *10 roků s Darebandem aneb když hraješ srdéčkem, nač chodit s notama*. Vsetín, 2015. ISBN neuvedeno.
6. DVOŘÁK, Karel a KOLÁR, Jaroslav, SOCHOROVÁ, Ludmila (ed.). *Mezi folklórem a literaturou: (studie z české a německé folkloristiky)*. Praha: Karolinum, 1994. ISBN 8070668520.
7. FABIÁN, Josef. *Kdo byl, kdo je kdo na východní Moravě: Na–Su*. Valašské Meziříčí: Valašské Athény, 2011. ISBN neuvedeno.
8. KAZMÍŘ, Silvestr (ed.). *Slovník valašského nářečí*. Vsetín: Dalibor Malina, 2001. ISBN 8090301010. ISBN neuvedeno.
9. KOVÁŘŮ, Věra. *Lidový kroj na Valašsku*. Kulturní středisko Ostrava, 1982. ISBN neuvedeno.
10. KRBA, Jan. *Obyčeje a lidové tradice na Valašsku*. Valašské Meziříčí, 2008. ISBN neuvedeno.
11. KRUŽÍKOVÁ, Lenka (ed.). *Hudba v inkluzivním vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5663-8.
12. LANGER, Jiří (ed.). *Moravsko-slovenské vztahy v lidové kultuře: sborník Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm věnovaný 30. výročí Slovenského národního povstání*. Jaroslav ŠTIKA (autor úvodu). Ostrava: Profil, 1974. ISBN neuvedeno.
13. LANGHAMMEROVÁ, Jiřina a LANGHAMMER, Jakub. *Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. ISBN 8071065250.

14. LEŠČÁK, Milan a SIROVÁTKA, Oldřich. *Folklór a folkloristika: (o ľudovej slovesnosti)*. Bratislava: Smena, 1982. ISBN neuvedeno.
15. LIBA, Peter. *Literatúra a folklór: (príspevok k literárnemu folklorizmu)*. Nitra: Pedagogická fakulta, 1991. ISBN 8085183358.
16. MALÁT, Jan; BARVÍK, Miroslav a TAUŠ, Karel. *Stručný hudební slovník*. 5. přeprac. a dopl. vyd., v SNKLHU 1. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960. ISBN neuvedeno.
17. MIKULCOVÁ, Marie – GRACLÍK, Miroslav. *Kulturní toulky Valašskem*. Frýdek-Místek, Alpress, 2001. ISBN neuvedeno.
18. MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X. ISBN neuvedeno.
19. MOTLOVÁ, Milada. *Průvodce lidovou kulturou*. Praha, 2016. ISBN neuvedeno.
20. NAJBRT, Přemysl. *Beskydy a Valašsko*. Praha: Olympia, 1974. ISBN neuvedeno.
21. PETRŮ, Josef. *Jarmila Šuláková, obyčejná valašská cérka*. Zlín: Grasp CZ, a.s., 2016. ISBN neuvedeno.
22. REDL, Vlasta. *My tři a já*. Ilustrace/foto: Kristina Fišerová, Praha: Daranus, 2011. ISBN neuvedeno.
23. SEVERIN, Jiří. *Hráli jsme jak andělé – Proměny lidové hudby v našem kraji*. Zlín, 2007. ISBN neuvedeno.
24. SIROVÁTKA, Oldřich. *Česká pohádka a pověst v lidové tradici a dětské literatuře*. V Brně: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd České republiky, 1998. ISBN 80-85101-60-2.
25. STRAVINSKIJ, Igor Fjodorovič. *Hudební poetika*. Ivan VOJTĚCH (editor), Jitka HAMZOVÁ (překladař). Praha: Arbor vitae, 2005. ISBN 8086300552.
26. ŠTĚDRONĚ, Bohumír (ed.). *Československý hudební slovník osob a institucí. Svazek první, A-L*. Zdenko NOVÁČEK (editor), Gracian ČERNUŠÁK (editor). Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963. ISBN neuvedeno.
27. ŠTIKA, Jaroslav. *Etnografický region Moravské Valašsko: jeho vznik a vývoj*. Ostrava: Profil, 1973. ISBN neuvedeno.
28. ŠTIKA, Jaroslav; KRAMOLIŠ, Oldřich a SEDLÁČEK, Jaroslav. *Valašské muzeum v přírodě: Rožnov pod Radhoštěm*. [Praha]: Merkur, 1985. ISBN neuvedeno.
29. ŠULER, Oldřich. *Je to chůze po kotárech*. Praha: Vyšehrad, 1989. ISBN neuvedeno.
30. TYLLNER, Lubomír – VEJVODA, Zdeněk. *Česká lidová píseň; historie, analýza, typologie*. Praha: Barenreiter, 2019. ISBN 978-80-86385-39-6.

31. VRKOČOVÁ, Ludmila. *Slovníček hudebních osobností*. [Praha]: Ludmila Vrkočová, 1999. ISBN 8090161154.
32. VRKOČOVÁ, Ludmila. *Slovníček základních hudebních pojmů*. Praha: vydáno vlastním nákladem, 1994. ISBN neuvedeno.
33. VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudební slovník pro každého. Díl první, věcná část*. Vizovice: nakladatelství LÍPA, 1995. ISBN neuvedeno.
34. VYSLOUŽIL, Jiří (ed.). *Slovník české hudební kultury*. Jiří FUKAČ (editor). Praha: Supraphon, 1997. ISBN 8070584629.

Hudebniny

1. *Já, písnička 2: zpěvník pro žáky základních škol*. II. díl, pro 5.-9. třídu. 3. vyd. Cheb: Music Cheb, 2002.

Elektronické zdroje

1. Cimbálová muzika VALAŠSKO. *Cimbálová muzika VALAŠSKO* [online]. Webnode © 2014 Všechna práva vyhrazena. [cit. 15. 04. 2024]. Dostupné z: <https://www.cimbalovka.eu>
2. Dechová hudba Lidečanka | Obec Lidečko. *Úvod | Obec Lidečko* [online]. Copyright © 2015 Obec Lidečko [cit. 15. 04. 2024]. Dostupné z: <https://www.lidecko.cz/slozky-a-organizace/dechova-hudba-lidecanka/>
3. Kapela | Kapela Fleret. *Dvorní kapela Valašského království | Kapela Fleret* [online]. Copyright © 1990 Pavel Beneš [cit. 04. 04. 2024]. Dostupné z: <https://www.fleretmusic.cz/kapela/>
4. Masarykova veřejná knihovna Vsetín. *Osobnosti Valašska – František Segrado* [online]. Copyright © 2021, Vsetín. cit. 09. 06. 2024]. Dostupné z: <https://www.osobnostivalasska.cz/osobnost/frantisek-segrado/>
5. Národní muzeum v přírodě – *Valašské muzeum v přírodě, Rožnov pod Radhoštěm*. Copyright © 2024 [cit. 15. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.nmvp.cz/roznov>
6. Obec Hošťálková – *Tradice tvoří současnost, Venkovská usedlost čp. Valašská chalupa*. Copyright © 2024 [cit. 5. 6. 2024]. Dostupné z: <https://hostalkova.cz/obec/p332-venkovska-usedlost-cp-16>
7. O kapele. *Lidový folk z Valašska* [online]. Copyright © 2024 [cit. 5. 6. 2024]. Dostupné z: <http://www.dareband.cz/index.php/o-kapele/>
8. RVP ZV – *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání - edu.cz*. edu.cz - Jednotný metodický portál MŠMT [online], str. 12. Copyright © 2022 [cit. 12. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>
9. STRAM – *O kapele* [online]. Bandzone.cz. Rok neuveden. [cit. 5. 6. 2024]. Dostupné z: https://bandzone.cz/stram?fbclid=IwAR3PLFDds3MW0NzrtoC5mJkeL_sHxy7Ao4iwGCYt78Ay-xLFLGZAcVhRn0Q&at=info
10. ŠVP – ZŠ Hošťálková – *ZŠ Hošťálková, Brána poznání* [online], s. 214. Copyright © [cit. 12. 03. 2023]. Dostupné z: https://www.zshostalkova.org/modules/file_storage/download.php?file=7d3567ad%7C33&inline=1
11. Valašská cimbálová muzika [online]. Copyright © 2022 [cit. 15. 04. 2024]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/Valašská-cimbálová-muzika-105369458256605/>

12. Valašský soubor Kašava. Valašský soubor Kašava [online]. Copyright © Valašský soubor Kašava, z. s. [cit. 16. 04. 2024]. Dostupné z: <https://www.soubor-kasava.cz/24815-kroje>
13. Vlasta Redl. *Vlasta Redl: Biblio – Disko – Biografie* [online]. Copyright © 2016, [cit. 09. 06. 2024]. Dostupné z: <https://www.redl.cz/vlasta>

Videoukázky – Youtube

1. A vy páni muzikanti. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=d3A77m2_YZc
2. Beskyde, Beskyde – KARAOKE. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=yTx2cFQhxvs>
3. CM Zádruha – Rež, rež, rež. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=4INbBfnHr6E>
4. Čerešničky, čerešničky, čerešně – KARAOKE. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Jk_hS2veIT4
5. Černé oči, jděte spát – karaoke. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=F69jduSZyf0>
6. Fleret Jarmila Šuláková – Ovečky zaběhnuté. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=YR354NgFu5E>
7. Holka modrooká Karaoke. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=BatCep8Og_0
8. Jede, jede poštovský – karaoke. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=UkRTrW0xd2U>
9. Kalamajka. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=sxbHbPw32Ls>
10. Karaoke – Jožko Černý – „Vínečko bílé“ Zpívej s námi! In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=nNHg22ldZaU>
11. Senzus – Co jste hasiči (karaoke z www.karaoke-zabava.cz). In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=yTx2cFQhxvs>
12. Vysoký jalovec karaoke. In: *YouTube* [online]. [cit. 16. 6. 2024]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=fPBL_wQjLw